

ptu politikernas
trygghetsundersökning

Politikernas trygghetsundersökning 2023

Teknisk rapport

Brå – kunskapscentrum för rättsväsendet

Myndigheten Brå verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete, till i första hand regeringen och myndigheter inom rättsväsendet.

Publikationen finns som pdf på www.bra.se. På begäran kan Brå ta fram ett alternativt format. Frågor om alternativa format skickas till tillgangligt@bra.se

Vid citat eller användande av tabeller, figurer och diagram ska källan Brå anges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

Författare: Åsa Strid

ISSN: 1100-6676
urn:nbn:se:bra-1145

© Brottsförebyggande rådet 2023

Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm
Telefon 08-527 58 400, e-post registrator@bra.se, www.bra.se

Politikernas trygghetsundersökning 2023

Teknisk rapport

Rapport 2023:15

Innehållsförteckning

Inledning.....	4
Undersökningens utformning och genomförande	5
Population	5
Datainsamling.....	6
Webbenkät och postenkät	6
Vikter	8
Frågeinnehåll	10
Resultatredovisning	16
Tillförlitlighet.....	20
Bortfallsfel	20
Täckningsfel.....	24
Bearbetning	24
Mätfel.....	26
Sammanfattande bedömning av tolkningsutrymmet.....	29
Jämförbarhet	31
Jämförbarhet över tid	31
Tillgänglighet	32
Referenser	33
Bilageförteckning	34
Bilaga 1 Missiv.....	35
Bilaga 2 Frågeformulär webbenkät.....	36
Bilaga 3 Kalibreringsrapport	37
Bilaga 4 Variabellista.....	38
Bilaga 5 Internt bortfall.....	39
Bilaga 6 Kvalitetsdeklaration PTU 2023	40

Inledning

Politikernas trygghetsundersökning (PTU) är en kartläggning av förtroendevaldas utsatthet för trakasserier, hot och våld, och har genomförts totalt sju gånger, varav de senaste sex undersökningarna är jämförbara. PTU genomförs vartannat år, så att varannan datainsamling rör ett valår och varannan ett mellanliggande år.

Kartläggningen ska utgöra ett underlag för framtida åtgärder som syftar till att motverka och förebygga trakasserier, hot och våld mot förtroendevalda, både generellt och under valrörelser.

Denna rapport är en teknisk beskrivning av Politikernas trygghetsundersökning 2023, och utgör ett komplement till huvudrapporten (Brå 2023). I huvudrapporten presenteras resultaten från PTU 2023 och utvecklingen över tid (2012–2022).

Nedan följer en sammanfattande beskrivning av metoden.

PTU 2023	
Population	Ordinarie ledamöter i kommunfullmäktige, regionfullmäktige och/eller riksdagen. Informationen hämtas från Valmyndighetens register "Nuvarande ledamöter".
Rampopulation	Drygt 13 700 personer.
Datainsamlingsmetod	Webbenkät, med kompletterande postenkät för de som inte vill eller kan svara via webben.
Datainsamlingsperiod	Januari–april 2023.
Antal svar	8 107 personer.
Svarsfrekvens	59,2 %.

Undersökningens utformning och genomförande

Population

Det huvudsakliga syftet med PTU är att studera utsatthet bland förtroendevalda. I Sverige finns totalt drygt 40 000 förtroendevalda, fördelat på lokal nivå (kommuner), regional nivå (regioner) och nationell nivå (riksdagen) (SCB 2020). Det är således undersökningens intressepopulation. Det finns dock inte någon förteckning över samtliga i intressepopulationen utan de uppgifter som finns att tillgå avser endast ordinarie ledamöter i kommun- och regionfullmäktige och riksdagen. Ordinarie ledamöter i kommun- och regionfullmäktige och riksdag är således undersökningens målpopulation, och också den grupp som resultaten i PTU avser att beskriva. Det innebär att PTU inte kan användas för att beskriva samtliga förtroendevalda i Sverige. Exempelvis ingår inte fritidspolitiker med endast uppdrag i olika nämnder och utskott. De allra flesta är fritidspolitiker med uppdrag i olika nämnder och utskott. Det finns inte någon förteckning eller något register över dessa förtroendevalda.

För att nå målpopulationen används Valmyndighetens register ”Nuvarande ledamöter” vilket är undersökningens rampopulation. När uppgifter inhämtades den 1 december 2022 fanns sammanlagt drygt 14 683 förtroendevalda i registret.

PTU är en totalundersökning vilket innebär att samtliga i rampopulationen ska studeras. Däremot har vissa justeringar av rampopulationen gjorts. Förtroendevalda i regeringen har exkluderats (totalt 18 personer) eftersom gruppen är mycket liten, och i många avseenden skiljer sig från övriga förtroendevalda. Dessutom hade det inte varit möjligt att särredovisa gruppen i resultaten. Rampopulation innehöll också dubletter som behövdes ta bort, något som uppstår om en förtroendevald sitter i både kommunfullmäktige och riksdag, eller i samtliga politiska församlingar (totalt 960 exkluderingar). Den slutliga rampopulationen var totalt 13 705 personer. Av dessa utgjorde 6 personer övertäckning (avlidna eller flyttat utomlands). Enkäten skickades således ut till 13 699 personer.

Tabell 1. Population PTU 2023.

	Antal
Antal ledamöter med förtroendeuppdrag i registret "Nuvarande ledamöter"	14 683
Exkluderade ledamöter	978
Övertäckning	6
Kvarvarande ledamöter	13 699

Begränsningar i populationen

Politikernas trygghetsundersökning är en så kallad totalundersökning, vilket innebär att man tillfrågar hela den population som ska studeras. Att undersökningens population endast omfattar ordinarie ledamöter i fullmäktigeförsamlingar och i riksdagen innebär dock att den främst fångar upp utsatthet hos den grupp förtroendevalda som har ett tydligt politiskt uppdrag av lite större omfattning, men den avspeglar inte nödvändigtvis utsattheten i den stora gruppen förtroendevalda med mindre omfattande uppdrag.

De förtroendevalda som inte ingår i PTU är de som inte är ordinarie ledamöter i fullmäktige eller riksdag. Dessa motsvarar ungefär två tredjedelar av alla politiskt förtroendevalda i Sverige.

Datainsamling

Datainsamlingen för PTU 2023 genomfördes av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av Brå under perioden 12 januari–2 maj 2023, genom i första hand en webbenkät och i andra hand en postenkät. Nedan beskrivs undersökningens genomförande mer detaljerat.

Webbenkät och postenkät

Till samtliga förtroendevalda i populationen som har en digital brevlåda skickades i januari 2023 ett brev dit, med instruktioner samt inloggningsuppgifter för att besvara webbenkäten (se missivbrevet i bilaga 1)¹. De ledamöter som inte hade en digital brevlåda fick motsvarande instruktioner skickade till sig med vanlig post till deras folkbokföringsadress. Instruktionerna innehöll information om undersökningen, ett personligt

¹ Ca 76 procent av ledamöterna hade en digital brevlåda.

användarnamn och ett lösenord. Brevet innehöll även information om att uppgifter inhämtats från Valmyndigheten och förklarade att de uppgifter som de förtroendevalda själva lämnar är sekretesskyddade². Brevet innehöll även en hänvisning till Brås webbplats, där ytterligare information om undersökningen fanns tillgänglig.

På webbenkätens första sida fanns kortfattad information om undersökningen och instruktioner om hur enkäten skulle besvaras. Själva webbenkäten inleddes med bakgrundsfrågor och frågor om förtroendeuppdraget. Därefter följde screeningfrågor om utsatthet, som följdes av eventuella uppföljningsfrågor om den senaste händelsen inom varje typ av brotts handling som respondenten varit utsatt för under 2022. Webbenkäten innehöll 21–89 frågor beroende på om man var utsatt under 2022 eller inte, och typ av utsatthet.

Screeningfrågorna i webbenkäten är konstruerade med så kallade hårda kontroller, vilket innebär att den förtroendevalda är tvungen att besvara en fråga för att kunna gå vidare till nästa fråga i enkäten. Syftet med detta är att få ett så lågt internt bortfall som möjligt på screeningfrågorna (se även avsnittet Internt bortfall nedan). Övriga frågor har mjuka kontroller, vilket innebär att en varningsruta kommer upp om att frågan är obesvarad när man försöker gå vidare utan att svara på frågan.

Det gick att besvara enkäten via såväl vanlig dator som surfplatta eller mobiltelefon, liksom med olika webbläsare. Respondenten kunde när som helst pausa eller helt avbryta ifyllandet av enkäten.

Ungefär två veckor in i datainsamlingen skickades en första påminnelse ut i form av ett brev med inloggningsuppgifter. Efter ytterligare två veckor skickades en andra påminnelse ut på samma sätt. Som en tredje påminnelse skickades en postenkät, i pappersform, ut ytterligare två veckor senare. Postenkäten, som är en förkortad version av webbenkäten, innehåller totalt 47 frågor fördelade på 16 sidor. På grund av det begränsade utrymmet innehåller postenkäten endast undersökningens mest centrala frågor. Den saknar samtidigt webbenkätens inbyggda logiska kontroller för att förhindra internt bortfall. Postenkäterna registrerades genom skanning.

² Uppgifterna skyddas av sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL.

Tre veckor efter att postenkäten skickats ut, skickades även en sista påminnelse med uppgifter för inloggning till webbenkäten.

Svarsmetoder

Syftet med att använda två metoder för datainsamlingen (webbenkät och postenkät) är att minska det externa bortfallet. Postenkäten kan fånga upp en del av de respondenter som inte kan eller inte vill besvara enkäten på webben. Av de 8 107 förtroendevalda som deltog i PTU 2023 svarade 6 962 på webbenkäten (85,9 procent) och 1 145 på postenkäten (14,1 procent), se tabell 2 i kapitlet ”Tillförlitlighet”. I den första jämförbara undersökningen (PTU 2013) svarade 72 procent via webbenkäten. Vid efterföljande mättillfällen har andelen som besvarat enkäten via webbenkäten varit 82–85 procent. Andelen förtroendevalda som väljer att besvara enkäten via webben har alltså ökat sedan första undersökningen.

Vikter

För att materialet på bästa möjliga sätt ska representera de förtroendevalda i kommunfullmäktige, regionfullmäktige och riksdag används en så kallad kalibreringsvikt, som korrigerar för bortfallsfel och i möjligaste mån korrigerar för att svarsfrekvensen är olika i de olika grupper som populationen utgör. Eftersom PTU är en totalundersökning dras inte undersökningen med urvalsfel, utan kalibreringsvikten som används i PTU syftar då endast till korrigerering av de kända delarna av bortfallsfelet, så att resultaten blir så representativa som möjligt vid analysen av materialet.

I PTU redovisas både resultat som baseras på individer och resultat som baseras på händelser. Det är endast resultat som baseras på individer som viktas med hjälp av kalibreringsvikten, då syftet med vikten är att vikta en individ till populationsnivå. Resultat som baseras på händelser skulle alltså bli vanskliga att vikta med hjälp av kalibreringsvikten, då dessa resultat baseras på händelser som kan förekomma fler än en gång för en och samma individ.

För att beräkna den individuella kalibreringsvikten för alla respondenter används en hjälpvektor, bestående av flera hjälpvariabler som är kända både för de svarande och för bortfallet (här används olika registervariabler).³ Beroende på hur registervariablernas fördelning i undersökningsmaterialet

³ I bilaga 3 återfinns kalibreringsrapporten, som redogör för beräkningen av kalibreringsvikten.

skiljer sig från fördelningen av samma variabler i populationen, avgörs om de är effektiva hjälpvariabler. De hjälpvariabler som identifierats som mest effektiva används. Dessa är:

- kön
- ålder
- partitillhörighet
- utbildningsnivå
- inkomst
- civilstånd
- kommungrupp.

Principen är att de individer i datamaterialet som tillhör grupper som är underrepresenterade i undersökningen (till exempel yngre förtroendevalda) får en tyngre vikt, medan det motsatta gäller för grupper som är överrepresenterade. Kalibreringsvikten viktar alltså upp grupper som av bortfallsskäl är underrepresenterade i undersökningsmaterialet. Ett skäl till att vissa grupper är överrepresenterade medan andra är underrepresenterade är att bortfallet inte är slumpmässigt.

Kalibreringsvikten infördes först i samband med PTU 2021, men har kunnat beräknas även för PTU 2015, PTU 2017 och PTU 2019.

Den kalibreringsvikt som togs fram för PTU 2015–PTU 2019 i samband med respektive datainsamling beräknades innan respondenter med stort internt bortfall exkluderats. Den kalibreringsvikt som används från och med PTU 2021 har i stället beräknats efter att respondenter med stort internt bortfall exkluderats⁴, vilket är ett mer korrekt sätt att beräkna kalibreringsvikten på eftersom den då inte tar hänsyn till de respondenter som bara svarat på enstaka frågor i enkäten. Det har dock inte varit möjligt att beräkna sådana nya kalibreringsvikter för PTU 2015–PTU 2019 då datamaterialet gallrats hos SCB.⁵ Brås bedömning är dock att de olika sätten att beräkna kalibreringsvikten på har oerhört liten betydelse i resultatredovisningen, då det endast är en liten del av samtliga respondenter som exkluderats respektive år. I tabell 6 på i avsnittet ”Kontroller utförda av SCB” redovisas

⁴ För mer information om det interna bortfallet, se avsnittet *Internt bortfall*.

⁵ Enligt 19 § lagen (2001:99) om den officiella statistiken ska personuppgifter gallras när de inte längre behövs för sitt ändamål. SCB gallrar personuppgifter tre månader efter uppdragets slutförande. Övrigt undersökningsspecifikt material gallras 24 månader efter att datamaterialet levererats till Brå.

antal och andel respondenter som exkluderats ur respektive PTU-undersökning i rättningen på grund av för stort internt bortfall.

Att kalibreringsvikten inte kunnat beräknas för PTU 2013 beror på att den viktberäkning som då användes var enklare, och hänsyn togs endast till bortfallet totalt sett, utan att justera för att det kan vara olika stort i olika grupper. Vikten för PTU 2013 kan därmed endast användas då antalsuppgifter ska beräknas, och har inte någon effekt på andelsskattningar. Eftersom i princip samtliga resultat i PTU redovisas i procentandelar har beslut tagits om att resultaten från PTU 2013 även i fortsättningen redovisas oviktade.

Att ändå gå över till att använda viktade resultat för samtliga år från och med PTU 2015, innebär att undersökningen blir mer robust och uthållig inför eventuella framtida metodologiska problem. Om det med tiden exempelvis blir en snedare svarsfördelning för vissa grupper kan kalibreringsvikten korrigera för detta. En analys som gjorts på övriga undersökningsår, där kalibreringsvikten varit möjlig att beräkna, visar dessutom att nivåskillnaderna mellan oviktade och viktade resultat är relativt små, och mönstren som framkommer över tid är fortfarande desamma. Det finns ingen anledning att anta att så inte skulle vara fallet även för PTU 2013.

För en teoretisk beskrivning av kalibrering av vikter, se exempelvis Lundström och Särndal (2002).

Frågeinnehåll

Följande avsnitt innehåller en beskrivning av de frågeområden som ingår i PTU:s enkätundersökning.⁶ Undersökningens frågeformulär är indelat i följande sex avsnitt:

- 1 Bakgrundsförhållanden
- 2 Utsatthet
- 3 Uppföljningsfrågor om utsatthet
- 4 Fördjupningsfrågor om utsatthet
- 5 Oro, konsekvenser och andras utsatthet
- 6 Information och säkerhetsrutiner.

⁶ I bilaga 2 återfinns webbenkäten, och i bilaga 4 återfinns en variabellista.

Frågeformuläret avslutas med en förfrågan om huruvida SCB får lämna ut respondentens kontaktuppgifter till Brå. Utlämnande sker endast om Brå ska genomföra en fördjupningsstudie om förtroendevaldas utsatthet.

1. Bakgrundsförhållanden

För att kunna jämföra utsatthet i olika grupper behövs information om de förtroendevaldas bakgrund (till exempel kön, ålder och partitillhörighet). Informationen används så att bakvägsidentifiering inte är möjlig, det vill säga så att man av undersökningsresultaten inte kan utläsa vad en enskild individ har svarat.

Från Valmyndighetens register inhämtade SCB uppgift om:⁷

- namn
- adress
- personnummer
- kön
- politisk församling (valtyp)
- partitillhörighet
- valområde
- tillträdesdatum
- avgångsdatum.

I enkäten efterfrågades dessutom några bakgrundsförhållanden som inte framgår av Valmyndighetens register:

- svensk eller utländsk bakgrund⁸
- boendeförhållanden.

I enkäten efterfrågades även om ledamoten, i egenskap av politiskt förtroendevald:

- var omskriven eller omtalad i medier under det föregående året
- är känd hos allmänheten

⁷ Uppgifterna om namn, adress och personnummer inhämtar SCB för att möjliggöra datainsamlingen, men dessa uppgifter lämnas inte ut till Brå.

⁸ Brå använder dessa begrepp i enlighet med SCB:s definitioner: Personer med *utländsk bakgrund* definieras som personer som är utrikes födda, eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar. Personer med *svensk bakgrund* definieras som personer som är födda i Sverige med minst en inrikes född förälder (SCB 2002).

- själv var aktiv i sociala medier eller på internet under det föregående året.

Samma avsnitt i enkäten innehåller även frågor om de politiska förtroendeuppdragens omfattning och karaktär, såsom:

- hur länge personen innehaft politiska förtroendeuppdrag sammanlagt
- omfattningen av personens politiska förtroendeuppdrag under det föregående året
- en specificering av de politiska förtroendeuppdrag som personen hade under det föregående året.

2. Utsatthet

De brott (och försök till brott) som ligger till grund för de händelser som efterfrågas i undersökningen är *misshandling, olaga förföljelse, olaga hot, kränkande fotografering, ofredande, skadegörelse (och åverkan), stöld, förtal, brott mot medborgerlig frihet, falsk tillvitelse, mordbrand och mutbrott*. Även bland juridiskt insatta kan det dock vara svårt att avgöra om en händelse utgör ett brott. Huruvida händelsen är ett brott eller inte är dessutom knappast avgörande för hur det påverkar de som utsätts. Därför tillfrågas de förtroendevalda om utsatthet för en rad olika händelser (se nedan), i stället för om utsatthet för brott. De händelser som efterfrågas i PTU utgår från brottsbeskrivningarna för ovan nämnda brottstyper. När det gäller frågorna om utsatthet för trakasserier, hot och våld uppmanas respondenten att endast redovisa situationer som upplevts som hotfulla, för att undvika att fånga upp händelser som inte bör ingå i undersökningen.

Utsattheten har delats in i tre kategorier: *våld, skadegörelse och stöld, hot och trakasserier och korruptionsförsök*. Den förstnämnda kategorin utgörs av händelser som är mer tydligt brottsliga och ingripande mot de utsatta. Den andra kategorin, hot och trakasserier, utgörs i stället av händelser för vilka det är svårare att avgöra om de är brottsliga, och som generellt kräver mindre av förövaren. Skulle det som de förtroendevalda har utsatts för inte stämma in på någon av de händelser som efterfrågas i enkäten, uppmanas de att välja det alternativ som bäst beskriver situationen. Den tredje kategorin, korruptionsförsök, utgörs av opassande erbjudanden och vänskapskorruption. Korruptionsförsöken inkluderas dock inte vid beräkningen av den totala utsattheten bland förtroendevalda. Denna avvägning har gjorts dels på grund av att frågan handlar om händelser där

den förtroendevalda själv potentiellt begått en olaglig handling genom att låta sig påverkas, dels på grund av att gränsen för vad som bör anses som korruption kan te sig flytande.

Screeningfrågorna är konstruerade på olika sätt i webbenkäten och i postenkäten. I webbenkäten inleds frågeområdet om utsatthet med ett antal screeningfrågor som ringar in om respondenterna varit utsatta för de olika händelserna någon gång. I postenkäten tillfrågas de av utrymmesskäl endast om de utsattes för de olika händelserna under föregående år (ja/nej).

I PTU används ordet förövare för den person som utsatt den förtroendevalda för en händelse. Anledningen till ordvalet, i stället för exempelvis benämningen gärningsperson, är att det inte alltid handlar om brott och att det är den förtroendevaldas uppfattning om personen som avgör.

Följande händelser efterfrågas:

Våld, skadegörelse och stöld

- Slag, spark eller liknande
- Knuff eller liknande
- Våld med vapen
- Anlagd brand/sprängning
- Klotter
- Stöld⁹
- Annan form av skadegörelse
- Annan form av våld

Hot och trakasserier

- Hotfullt uttalande öga mot öga
- Hotfullt telefonsamtal
- Hotfullt sms/mms
- Hotfullt brev/vykort
- Hotfull e-post
- Hot/påhopp via sociala medier
- Kapat internetkonto (eller falskt konto skapat i den utsattas namn)
- Uthängd på internet

⁹ Stöld kan i sammanhanget handla om exempelvis post som har stulits från förtroendevaldas brevlådor.

- Uthängd på affisch/flygblad
- Önskad vara beställd i den utsattas namn
- Hotfull ”gåva”
- Blivit olovligen fotograferad/inspelad
- Obehagligt besök, förföljelse eller kartläggning
- Falska anmälningar
- Annan hotfull händelse

Korrupsionsförsök

- Opassande erbjudande
- Vänskapskorruption

3. Uppföljningsfrågor om utsatthet

Respondenter som i webbenkäten svarat att de någon gång utsatts för någon av de efterfrågade händelserna får uppföljningsfrågan: ”*Skedde någon eller några av dessa händelser under föregående år (2022)?*”. Respondenterna får då kryssa för den eller de händelser som ägde rum under 2022, och därefter kryssa för den händelse som skedde senast under 2022. Respondenterna får även uppskatta det totala antalet händelser som de utsattes för under föregående år.

När det gäller postenkäten får respondenterna för var och en av de efterfrågade händelserna svara på om de utsattes under 2022. Om de svarar ”Ja” ska de ange hur många händelser det rörde sig om under 2022, och vilken av dessa händelser som inträffade senast.

Denna typ av undersökningar efterfrågar ofta utsatthet under de senaste tolv månaderna (räknat från undersökningstillfället), men i PTU efterfrågas utsatthet under föregående *kalenderår*, huvudsakligen för att ha en klart avgränsad referensperiod som ligger nära i tiden.

Att det är den senaste händelsen som efterfrågas beror på att den troligen ligger närmast i minnet, men syftet är också att fånga upp olika typer av händelser och inte enbart de allvarligaste. Det finns inte utrymme för att redogöra för flera händelser, eftersom antalet frågor i enkäten måste begränsas.

De som uppgivit att de under 2022 utsattes för någon eller några av de efterfrågade händelserna fick också följdfrågor om den senaste händelsen

inom varje frågeområde. I enkäten finns följdfrågor om den förtroendevaldas uppfattning om händelsen (koppling till valrörelsen, när, var, sammanhang, förekomst av vapen, upplevd allvarlighetsgrad) och uppfattning om förövaren/förövarna (vem, eventuell grupptillhörighet, motiv). Det är lättare för de förtroendevalda att beskriva den aktuella händelsen än att uttala sig om förövaren, särskilt när det är en okänd person. Bland svarsalternativen till samtliga dessa följdfrågor finns därför alternativet "Vet ej". Om den senaste händelsen ställs också frågor om eventuell polisanmälan och rapportering till annan än polisen.

Det är svaren på dessa följdfrågor som ligger till grund för resultaten om bland annat förövare, motiv och polisanmälan. De flesta följdfrågorna är desamma för de två kategorierna av händelser (*våld, skadegörelse och stöld* respektive *hot och trakasserier*); de frågor som skiljer sig åt relaterar till tillvägagångssättet vid den specifika händelsen.

4. Fördjupning utsatthet

Avsnittet innehåller frågor som handlar om utsattheten generellt och som inte kan kopplas till enskilda brottsändelser. Dessa frågor ställs till de förtroendevalda som utsattes för våld, skadegörelse och stöld och/eller hot och trakasserier någon gång under 2022 och handlar bland annat om vidtagna säkerhetsåtgärder och i vilken utsträckning utsattheten har påverkat privatlivet samt om den utsatta upplevde att det förekom något muntligt, skriftligt eller fysiskt angrepp av sexuell karaktär vid någon av händelserna under 2022. Avsnittet innehåller även frågor som handlar om ifall den utsatta upplever att någon av händelserna kan ha att göra med förövarens negativa eller fientliga uppfattningar om viss hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund, viss religionstillhörighet, viss sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck (till exempel transperson). Resultaten från dessa sistnämnda frågor presenteras inte i den ordinarie PTU-rapporten, utan i stället i särskilda fördjupningsstudier om hatbrott.

5. Oro, konsekvenser och andras utsatthet

I undersökningen ingår även frågor om huruvida de förtroendevalda har någon anhörig som blivit utsatt på grund av den förtroendevaldas politiska uppdrag, eller om den förtroendevalda känner någon annan förtroendevald som blivit utsatt på grund av sitt uppdrag. I detta avsnitt finns det också frågor om huruvida de förtroendevalda upplever oro, antingen för att själva utsätts eller för att deras anhöriga ska utsättas.

PTU undersöker också om utsattheten och oron fått konsekvenser för de förtroendevalda själva, men främst för förtroendeuppdraget. Innehållet i frågeavsnittet gäller om respondenten har

- bytt eller lämnat ett eller samtliga förtroendeuppdrag, eller övervägt att göra det
- tvekat inför ett beslut eller en åtgärd, alternativt fattat ett annat beslut eller vidtagit en annan åtgärd än vad som ursprungligen var tänkt
- undvikit att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga
- begränsat sin aktivitet på sociala medier.¹⁰

6. Information och säkerhetsrutiner

I enkätens sista avsnitt efterfrågas om de förtroendevalda har kännedom om huruvida det finns en handlingsplan för hur man ska hantera politiskt förtroendevaldas utsatthet för brott eller liknande obehagliga händelser, samt om de har kännedom om huruvida det finns någon säkerhetsansvarig att vända sig till om de blivit utsatta.

Resultatredovisning

Undersökningsenheter

Nedan redogörs för de undersökningsenheter som tillämpas i olika delar av resultatredovisningen.

Variabelkonstruktion utsatthet

I resultatredovisningen har svaren på vissa frågor ibland slagits samman. Ett exempel på detta är redovisningen av utsatthet, som är en sammanslagning av alla händelser som efterfrågas i enkäten gällande våld, skadegörelse och stöld samt hot och trakasserier. Att vara utsatt innebär därmed att man svarat att man utsatts för minst en av de efterfrågade händelserna, medan att inte vara utsatt innebär att man svarat att man inte utsatts för någon av dem.

Andel förtroendevalda som utsatts totalt

Vid redovisningen av andelen utsatta förtroendevalda totalt räknas varje förtroendevald alltid endast en gång under undersökningsperioden (aktuellt

¹⁰ Denna fråga har tillkommit i PTU 2023.

kalenderår), oavsett hur många gånger under året som personen utsattes för våld, skadegörelse och stöld eller hot och trakasserier.

Andel förtroendevalda som utsatts för en specifik händelse

Vid redovisningen av andelen utsatta förtroendevalda för en specifik händelse kan en och samma person räknas flera gånger, om hen utsattes för flera olika typer av händelser.

Upprepad utsatthet

För frågeområdet utsatthet redovisas, förutom andelen utsatta förtroendevalda, även andelen av samtliga händelser. En och samma person kan ha utsatts vid flera tillfällen under undersökningsperioden, och då räknas samtliga dessa händelser.

Referensperioder

Referensperioden, den tidsperiod som frågorna avser, ska vara klart avgränsad och anpassas efter det som efterfrågas. Den ska också anpassas efter respondentens förmåga att minnas. Erfarenheter visar att ju längre referensperioden är, desto lägre är kvaliteten på respondenternas uppgifter. Tolv månader som referensperiod är vanligt. Här följer en sammanfattande beskrivning av, och förklaring till, de delvis olika referensperioder som valts för de olika frågeområdena i enkäten.

Bakgrundsförhållanden och det politiska förtroendeuppdraget

Detta avsnitt innehåller frågor med två olika referensperioder. För vissa frågor, exempelvis hur många förtroendeuppdrag som respondenten innehade under det föregående året, utgörs referensperioden av det föregående kalenderåret (2022). För andra frågor, exempelvis hur länge respondenten sammanlagt innehaft förtroendeuppdrag, löper referensperioden ända fram till tidpunkten för svarstillfället.

Utsatthet

I detta avsnitt är referensperioden det föregående kalenderåret (2022), huvudsakligen för att ha en klart avgränsad referensperiod som ligger nära i tiden.

Fördjupning utsatthet

Referensperioden i detta avsnitt är det föregående kalenderåret (2022).

Oro, konsekvenser och andras utsatthet

Referensperioden i detta avsnitt är det föregående kalenderåret (2022).

Information och säkerhetsrutiner

I detta avsnitt löper referensperioden ända fram till tidpunkten för svarstillfället.

Redovisningsgrupper

Redovisningsgrupperna används i beskrivande, och inte förklarande, syfte.

Dessa redovisningsgrupper används i undersökningen:

- Kön
 - Män
 - Kvinnor
- Ålder
 - 29 år och yngre
 - 30–39 år
 - 40–49 år
 - 50–59 år
 - 60–69 år
 - 70 år och äldre
- Svensk eller utländsk bakgrund¹¹
 - Svenskfödda med minst en svenskfödd förälder
 - Svenskfödda med båda föräldrarna utrikesfödda
 - Utrikesfödda
- Kommunergrupper¹²
 - Storstäder
 - Pendlingskommun nära storstad
 - Större stad
 - Pendlingskommun nära större stad
 - Lågpendlingskommun nära större stad
 - Mindre stad/tätort
 - Pendlingskommun nära mindre stad/tätort
 - Landsbygdskommun

¹¹ Brå använder dessa begrepp i enlighet med SCB:s definitioner: Personer med *utländsk bakgrund* definieras som personer som är utrikes födda, eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar. Personer med *svensk bakgrund* definieras som personer som är födda i Sverige med minst en inrikes född förälder (SCB 2002).

¹² Baseras på Sveriges Kommuner och Regioners indelning från 2023 (SKR 2023).

- Landsbygdskommun med besöksnäring
- Län
- Polisregioner
- Politisk församling
 - Kommunfullmäktige
 - Regionfullmäktige
 - Riksdag
- Partitillhörighet.¹³

Redovisning av resultat

I huvudrapporten redovisas resultaten i text, figurer och tabeller. Det bör noteras att skillnader som lyfts fram i rapporten inte nödvändigtvis är statistiskt säkerställda.

Avrundning av procenttal innebär i vissa fall att svarsandelarna inte summerar till exakt 100 procent.

- När ett kryss (x) förekommer i en tabell innebär det att antalet respondenter som besvarat frågan är för litet (< 100), och därför inte kan redovisas.
- När ett bindestreck (-) förekommer i en tabell innebär det att observationer finns men att procentandelen är avrundad till 0,0.
- När en punkt (.) förekommer innebär det att observationer saknas, det vill säga att antalet är 0.
- Med (..) menas att uppgift ej finns tillgänglig eller ej kan redovisas, exempelvis på grund av att en viss fråga inte var inkluderad i enkäten det året.

¹³ De partier som finns representerade i riksdagen. Partierna som inte är riksdagspartier är sammanslagna i gruppen "Övriga partier".

Tillförlitlighet

Frågeundersökningar har i allmänhet en del begränsningar vad gäller både resultatens tillförlitlighet och de tolkningar som är möjliga att göra utifrån det insamlade materialet.

Möjliga felkällor i PTU består av bortfallsfel, täckningsfel, bearbetningsfel och mätfel (dessa beskrivs mer nedan). Samtliga osäkerhetskällor sammanfattas i avsnittet *Sammanfattande bedömning av tolkningsutrymmet*. Detta avsnitt syftar till att samla de viktigaste punkterna som läsaren bör ha med sig vid tolkningen av resultaten.

Bortfallsfel

Bortfallsfel beror på att enkäten inte besvaras av alla personerna i populationen (externt bortfall) eller på att en del frågor i undersökningen inte besvaras (internt bortfall). I frågeundersökningar såsom PTU finns alltid ett antal personer som inte svarar. Statistiska metoder för att skatta en företeelse i en population förutsätter dock att man har svar från samtliga individer. Bortfallet resulterar därför i att skattningar är behäftade med en viss osäkerhet.

Externt bortfall

Svarsfrekvensen i PTU 2023 var 59,2 procent (tabell 2). Det ger ett externt bortfall¹⁴ på 40,8 procent. Det externa bortfallet består till största delen av icke svarande. Även om ett högt externt bortfall leder till mer osäkra skattningar behöver det inte nödvändigtvis innebära ett stort problem för möjligheten att generalisera resultaten till populationen, så länge bortfallet är slumpmässigt. Problem uppstår om bortfallet är systematiskt och direkt eller indirekt relaterat till det som är avsett att mätas, något som inte kan korrigeras med hjälp av vikter. Det kan exempelvis handla om att utsatta förtroendevalda deltar i undersökningen i lägre utsträckning – vilket skulle innebära att utsattheten bland förtroendevalda underskattas. Förhållandet kan även vara det motsatta, nämligen att utsatta förtroendevalda deltar i större utsträckning än personer som inte blivit utsatta, vilket i sådana fall i stället skulle innebära en överskattning. Det ska däremot tilläggas att externt

¹⁴ Kallas även objektsbortfall.

bortfall medför generellt sett mindre problem för möjligheterna att följa utvecklingen över tid än att skatta exakta nivåer, om karaktären på bortfallet förhåller sig konstant, det vill säga att mätfelets storlek är detsamma vid varje mätpunkt.

Tabell 2. Svarsfrekvens och externt bortfall för PTU 2023.

	Antal	Andel
Personer som får enkäten	13 699	100,0
Svarande	8 107	59,2
Därav		
webbenkät	6 962	85,9
postenkät	1 145	14,1
Bortfall	5 592	40,8
Därav		
ej inkommen	5 493	98,2
avböjt (aktivt) att medverka	13	0,2
förhindrad medverkan	2	0,0
ej anträffad	84	1,5

Svarsfrekvensen minskade från 64,7 i PTU 2013 till 59,1 procent i PTU 2019 och därefter legat stabilt på ca 59 procent (tabell 3).

Tabell 3. Svarsfrekvens för PTU 2015-PTU 2023. Andel svarande i procent.

	PTU 2013	PTU 2015	PTU 2017	PTU 2019	PTU 2021	PTU 2023
Svarsfrekvens	64,7	62,5	60,3	59,1	58,9	59,2

En bidragande orsak till att svarsfrekvensen inte är högre i PTU kan vara att förtroendevalda utgör en attraktiv målgrupp för dem som vill informera om verksamheter, marknadsföra tjänster eller produkter och undersöka attityder, vilket innebär att denna redan upptagna grupp därigenom blir än mer upptagen och därmed svårtillgänglig.

Av dem som deltog svarade 85,9 procent via webbenkäten och 14,1 procent via postenkäten (tabell 2).

Svarsfrekvensen är aningen högre bland kvinnor än bland män, och bland personer i åldern 50 år eller äldre (tabell 4). Vidare är svarsfrekvensen också högre bland ledamöter som sitter i kommun- och regionfullmäktige, jämfört

med de ledamöter som enbart sitter i riksdagen. Dessa svarsmonster har framkommit även i de tidigare PTU-undersökningarna.

Tabell 4. Svarsfrekvens samt antal och andel av svarande inom olika redovisningsgrupper i PTU 2023.

Redovisningsgrupp		Svarsfrekvens	Andel av svarande	Antal svarande
Kön	Kvinnor	59,5	44,2	3 583
	Män	58,9	55,8	4 524
Ålder	20–39 år	41,1	12,3	997
	40–49 år	48,7	16,6	1 343
	50–59 år	58,9	25,6	2 077
	60 och äldre	74,0	45,5	3 690
Politisk församling	Ledamöter i kommun och/eller region samt riksdag	59,4	92,4	7 487
	Ledamöter enbart i riksdag	56,8	7,6	620
Totalt		59,2		8 107

Svarsfrekvensen är högst inom Liberalerna (63,5 procent), och lägst inom Sverigedemokraterna (52,0 procent) (tabell 5). Även i tidigare PTU-undersökningar har Sverigedemokraterna haft en lägre svarsfrekvens jämfört med övriga partier. Vilket parti som har högst svarsfrekvens har dock varierat mellan åren. Även i PTU 2021 var svarsfrekvensen högst inom Liberalerna och lägst inom Sverigedemokraterna. Antalet svarande varierar mellan olika partier, men andelen svarande inom respektive parti är ändå ungefär detsamma som bland samtliga de förtroendevalda som ingick i populationen. Störst skillnad framkommer inom Sverigedemokraterna, som utgör 15,8 procent av populationen, och 13,9 procent av de som valt att medverka i undersökningen.

Tabell 5. Svarsfrekvens, andel av svarande, antal svarande och andel av de tillfrågade inom olika partier i PTU 2023.

Redovisningsgrupp		Svarsfrekvens	Andel av svarande	Antal svarande	Andel av tillfrågade	Antal totalt
Partitillhörighet	Centerpartiet	62,2	10,0	811	9,5	1 304
	Kristdemokraterna	56,3	5,7	465	6,0	826
	Liberalerna	63,5	4,4	353	4,1	556
	Miljöpartiet	62,0	2,7	217	2,6	350
	Moderaterna	57,8	19,6	1 593	20,1	2 756
	Socialdemokraterna	62,3	32,3	2 616	30,6	4 199
	Sverigedemokraterna	52,0	13,9	1 125	15,8	2 163
	Vänsterpartiet	60,8	7,0	569	6,8	936
	Övriga partier	58,6	4,4	358	4,5	611
Totalt			100,0	8 107	100,0	13 701

Internt bortfall

Med internt bortfall¹⁵ menas att en person som medverkar i undersökningen inte besvarar alla frågor som ställs. I enkätundersökningar karaktäriseras det interna bortfallet av att svar på vissa frågor helt utelämnas, eller att två svarsalternativ markerats trots att endast ett efterfrågats. Att svar utelämnas helt kan till exempel bero på att frågan är känslig, att den är svår att förstå eller att respondenten helt enkelt missat den.

Storleken på det interna bortfallet beror bland annat på vilken datainsamlingsmetod som använts. I webbenkäten i PTU finns logiska kontroller inbyggda vilket gör att respondenten inte kan ange två svarsalternativ om endast ett efterfrågas. Om respondenten inte kryssat för något svarsalternativ alls på en fråga, kommer det upp ett varningsmeddelande om detta. Det medför att det interna bortfallet i webbenkäten är betydligt mindre än i postenkäten.

Det lilla interna bortfall som ändå uppstått i webbenkäten beror dels på att vissa frågor inte har logiska kontroller och det är därför möjligt att hoppa

¹⁵ Kallas även partiellt bortfall.

över dessa frågor, dels på att det är en så kallad fritextfråga som inte heller styrs av samma logiska kontroller. För majoriteten av frågorna i webbenkäten ligger bortfallet under 2,0 procent och bedöms generellt sett inte ha någon större betydelse för tolkningen av resultaten. Däremot varierar det interna bortfallet på frågorna, och en mer utförlig redogörelse för det interna bortfallet finns därför i bilaga 5.

I postenkäten tillkommer ett internt bortfall för de frågor som fyllts i på ett motstridigt sätt (till exempel att två svarsalternativ markerats trots att endast ett efterfrågats) eller att frågan inte fyllts i alls (medvetet eller omedvetet). Trots detta är det interna bortfallet i postenkäten litet (i genomsnitt 3,8 procent, se bilaga 5). Detta interna bortfall kan bara påverka undersökningens tillförlitlighet marginellt, eftersom de som svarat via postenkät endast utgör 14,1 procent av de svarande totalt sett, medan de som svarat via webbenkät är i klar majoritet (85,9 procent).

Täckningsfel

Det finns två typer av täckningsfel: så kallad undertäckning, när personer som borde ingå i en undersökning fallit bort, och så kallad övertäckning, när personer som inte borde ingå ändå gör det. I PTU 2023 identifierades sex personer i urvalet som övertäckning. Det rörde sig i samtliga fall om personer som avlidit.

Bearbetning

Bearbetningsfel kan exempelvis bero på att uppgifter kodats eller registrerats fel. I PTU görs vissa kontroller och rättningar av postenkäten av SCB i samband med datainsamlingen. När insamlade data levererats till Brå görs vidare granskningar och rättningar för att korrigera felaktigt ifyllda enkäter.

Kontroller utförda av SCB

Dubbelmarkeringar

SCB kontrollerar alla postenkäter och kontrollerar dubbelmarkeringar. Vid dubbelmarkeringar på frågorna som rör hur lång tid den förtroendevalda varit ledamot och frågan om i vilken omfattning den förtroendevalda utövade sitt uppdrag väljs det högsta av de valda alternativen.

Vid dubbelmarkeringar på frågan om vilken roll den förtroendevalda har inom respektive politisk församling, styrelse och/eller nämnd, väljs det lägsta av de valda alternativen.

Vid dubbelmarkeringar (där respondenten svarat både ”Ja” och ”Nej”) på frågorna om utsatthet för olika former av våld, skadegörelse och stöld eller hot och trakasserier, väljs alternativet ”Ja” om följdfrågorna är besvarade, annars väljs alternativet ”Nej”.

För de respondenter som i postenkäten varken svarat ”Ja” eller ”Nej” på frågorna om utsatthet för olika former av våld, skadegörelse och stöld eller hot och trakasserier väljs alternativet ”Ja” om följdfrågorna är besvarade, annars väljs alternativet ”Nej”.

Övriga former av dubbelmarkeringar i postenkäten kodas som 99. Även då respondenten skrivit exempelvis ”Många” på följdfrågorna där antal händelser efterfrågas kodas 99.

Kontroll av respondenter med stort internt bortfall

De respondenter som inte svarat alls på frågorna om utsatthet för olika typer av händelser betraktas som internt bortfall. Även respondenter som besvarat endast några av frågorna kan komma att betraktas som bortfall. Detta gäller om de på frågor om vissa brottshändelser svarat att de inte utsatts, samtidigt som de valt att inte besvara frågor om andra brottshändelser, eftersom det då inte går att avgöra om de utsatts överhuvudtaget. I de fall där respondenterna har angett att de blivit utsatta för minst en händelse, går det däremot att fastställa att de har blivit utsatta, även om det inte finns svar för alla händelser.

Tabell 6. Antal och andel respondenter som exkluderats ur PTU på grund av för stort internt bortfall.

	Totalt antal respondenter som medverkat i undersökningen	Antal respondenter som exkluderats p.g.a. att de besvarat 15 frågor eller färre	Andel respondenter som exkluderats
PTU 2013	8 894	4	0,04
PTU 2015	8 646	3	0,03
PTU 2017	8 089	10	0,12
PTU 2019	8 138	26	0,32
PTU 2021	7 910	23	0,29
PTU 2023	8 107	0	0,00

Rutinen är att personer som har ett mycket stort internt bortfall i enkäten (besvarat 15 frågor eller färre, och inga screeningfrågor om utsatthet för brott), exkluderades av SCB från undersökningen (tabell 6). I PTU 2023 var det emellertid inte någon som behövde exkluderas på grund av få svar.

Kontroller utförda av Brå

Av Brå kontrolleras materialet med avseende på frekvenser (det vill säga att svarsandelarna är rimliga) och logik (att de frågor som ställts har besvarats). Data för PTU 2023 håller hög kvalitet, och endast en typ av rättning har varit nödvändiga, utöver de av SCB genomförda rättningarna som nämnts ovan.

Rättning av huvudfrågor och följdfrågor

I enkätformuläret används så kallade hoppfrågor, vilket innebär att en del svarsalternativ får en följdfråga. I webbenkäten sker hoppen mellan olika frågor automatiskt, vilket underlättar för den som besvarar enkäten. I postenkäten besvaras ibland följdfrågor som inte ska besvaras enligt instruktionen. Detta rättas genom logiska rensningar, eftersom postenkäten ska följa samma struktur som webbenkäten. Det kan också handla om att respondenten inte svarar alls på huvudfrågan, men ändå svarar på följdfrågorna, och i så fall rättas då huvudfrågan utifrån följdfrågan.

När det gäller huvudfrågorna i postenkäten om utsatthet för hot och trakasserier samt våld, skadegörelse och stöld ombeds de som uppgett att de utsattes under föregående år uppge hur många händelser det rör sig om. Om respondenten uppger antal gånger utan att först ha besvarat huvudfrågan rättas huvudfrågan till ”Ja”.

Om respondenten svarat ”Ja” på utsatthet för någon händelse inom kategorierna *hot och trakasserier, våld, skadegörelse och stöld* eller *korruptionsförsök* under föregående år, men sedan svarat ”0” på antal händelser under föregående år för den aktuella kategorin, görs en kontroll av om respondenten besvarat uppföljningsfrågorna för händelsen inom den aktuella kategorin. Om så är fallet rättas antalet händelser under föregående år inom den aktuella kategorin till ”1”.

Mätfel

I undersökningar är mätfel ofta den osäkerhetskälla som har störst betydelse för tillförlitligheten. Mätfel kan definieras som skillnaden mellan det

uppmätta värdet och det sanna värdet. Mätfel orsakas huvudsakligen av frågeformulärets utformning eller av omständigheter vid svarstillfället, men är även kopplade till att olika respondenter kan tolka en och samma fråga på olika sätt. Vid frågor om utsatthet för brott kan det ta sig uttryck genom att vad som räknas som brottsligt ser olika ut beroende på vem som svarar.

För att minimera risken för att frågorna om utsatthet för olika typer av händelser i PTU uppfattas olika beroende på vem som svarar, efterfrågas konkreta typer av händelser. Dessutom inleds frågeavsnittet om utsatthet med en inledande text där det påpekas att det endast är den förtroendevalda själv som kan bedöma vilka händelser som kan förknippas med det politiska uppdraget/uppdragen som personen har. Det påtalas också att det, för förtroendevalda med uppdrag i flera politiska församlingar, kan vara svårt att avgöra vilket av uppdragen som en viss obehaglig händelse kan förknippas med, och att man då ska besvara enkäten med samtliga sina uppdrag i åtanke.

Trots detta bör resultaten studeras och tolkas med viss försiktighet, i synnerhet gällande nivåerna av utsatthet för olika typer av händelser. Det huvudsakliga syftet med undersökningen är emellertid inte att exakt beräkna antalet händelser utan att få en bild av hur utsattheten ser ut och hur den utvecklas över tid.

Undersökningen är en så kallad mixed mode, vilket innebär att två olika metoder används för datainsamlingen: webbenkät och postenkät. Syftet är att förbättra svarsfrekvensen genom att tillhandahålla mer än ett sätt för respondenten att delta i undersökningen. Om typen av datainsamlingsmetod påverkar hur respondenten svarar kan det medföra problem för tillförlitligheten. I det här fallet är majoriteten av frågorna i postenkäten identiska med motsvarande frågor i webbenkäten. Postenkäten innehåller visserligen färre frågor på grund av utrymmesbrist, och screeningfrågorna för utsatthet skiljer sig åt mellan de båda enkäterna på grund av att webbenkäten har en teknisk lösning som inte går att tillämpa för postenkäten. Själva metoderna skiljer sig dock inte särskilt mycket åt; i bägge fallen är det enkäter som ska fyllas i av respondenten själv. Tillförlitligheten påverkas i högre utsträckning när datainsamlingen består av två betydligt mer olika metoder, till exempel besöksintervjuer och postenkät.

I tabell 7 framgår att det är en högre andel av männen än av kvinnorna som svarade via postenkäten. Andelen som svarade via postenkäten är högst i

gruppen 70 år och äldre (20,8 procent) och näst högst i åldersgrupperna 29 år och yngre (14,6 procent) samt 60–69 år (14,3 procent). I övriga åldersgrupper är andelen som besvarat via postenkät mellan 10,3 och 12,0 procent. Det är en något större andel som uppgett att de blivit utsatta bland dem som valde att svara via webbenkäten, jämfört med dem som svarade via postenkäten (28,5 respektive 24,1 procent).

Tabell 7. Andel svarande efter svarsmetod för olika redovisningsgrupper i PTU 2023.

Redovisningsgrupp		Postenkät	Webbenkät	Totalt
Kön	Kvinnor	16,5	83,5	100,0
	Män	12,3	87,7	100,0
Ålder	29 år och yngre	14,6	85,4	100,0
	30–39 år	10,9	89,1	100,0
	40–49 år	10,3	89,7	100,0
	50–59 år	12,0	88,0	100,0
	60–69 år	14,3	85,7	100,0
	70 år och äldre	20,8	79,2	100,0
Politisk församling	Ledamöter i kommun och/eller region samt riksdag	14,2	85,8	100,0
	Ledamöter enbart i riksdag	10,1	89,9	100,0
Partitillhörighet	Centerpartiet	16,0	84,0	100,0
	Kristdemokraterna	12,9	87,1	100,0
	Liberalerna	13,3	86,7	100,0
	Miljöpartiet	10,6	89,4	100,0
	Moderaterna	13,0	87,0	100,0
	Socialdemokraterna	14,1	85,9	100,0
	Sverigedemokraterna	16,2	83,8	100,0
	Vänsterpartiet	12,7	87,3	100,0
Övriga partier	15,6	84,4	100,0	
Totalt		14,1	85,9	100,0

Över- och underrapportering

Det finns en risk för såväl över- som underrapportering av antalet händelser av hot och trakasserier samt våld, skadegörelse och stöld. Mest påverkas resultatens tillförlitlighet av de tillfrågades förmåga och vilja att lämna sanna

svar. Respondenterna kan välja att lämna tillrättalagda svar, som de antar är de önskvärda, exempelvis att en händelse polisanmäls fast så egentligen inte är fallet.

Det kan också vara svårt att minnas exakt när en händelse ägde rum, och därmed avgöra om den inträffade under den efterfrågade referensperioden.¹⁶ Händelser som egentligen inte borde vara med i undersökningen kan därmed komma att rapporteras. För att minimera denna risk påminns respondenterna om att endast rapportera sådant som inträffade under det föregående året (2022).

Att brotthändelser över- eller underrapporteras kan också bero på svårigheten att bedöma om händelsen har att göra med den utsattas förtroendeuppdrag. En del händelser som rapporteras kanske inte hade någon koppling till förtroendeuppdraget, medan andra händelser, som borde ha rapporterats, i stället bortförklaras som ”busstreck” eller som att de skett av en slump.

Ett annat problem för validiteten i undersökningen kan tänkas uppstå om de förtroendevalda inte enbart svarar i egenskap av enskilda individer, utan främst som representanter för ett politiskt parti, det vill säga att de tar hänsyn till hur deras svar kan påverka bilden av partiet. Vissa kanske avstår från att rapportera utsatthet av rädsla för att skrämja bort potentiella nya medlemmar och i förlängningen kanske även väljare. Andra skulle kanske agera tvärtom, och rapportera utsatthet i högre utsträckning för att förstärka bilden av ett parti som utsatt.

Sammanfattande bedömning av tolkningsutrymmet

I Sverige finns drygt 40 000 politiskt förtroendevalda som verkar inom olika politiska församlingar och med olika typer av politiska uppdrag. Ungefär en tredjedel av dem ingår i PTU. Hur generaliserbara är då resultaten i PTU för hela gruppen förtroendevalda?

De flesta förtroendevalda i Sverige är så kallade fritidspolitiker. Det innebär att man ägnar sig åt politik vid sidan av sitt vanliga arbete och att det endast utgår ett litet arvode, om något alls. Enligt SCB har endast 4 procent i kommunerna hel- eller deltidsarvode, medan motsvarande andel i regionerna är 7 procent (SCB 2020). Även i PTU utövar majoriteten av de

¹⁶ Detta brukar benämnas teleskopeffekten.

förtroendevalda sina uppdrag på fritiden (73,6 procent), medan 16,6 procent gör det på deltid och 9,8 procent på heltid. Att det i PTU är en överrepresentation av förtroendevalda med deltids- och heltidsuppdrag beror på att endast de som är ordinarie ledamöter i fullmäktige och riksdag tillfrågas om att medverka i undersökningen. Det är troligt att dessa politiker utsätts i större utsträckning än politiker som inte ingår i fullmäktige. Om så är fallet kan resultaten inte helt generaliseras till alla politiskt förtroendevalda.

Låg svarsfrekvens kan vara ett problem när undergrupper studeras. Det blir en sämre representativitet i grupper med låg svarsfrekvens, och det blir ett problem om det finns skäl att tro att de som deltar i undersökningen i vissa avseenden (utsatthet i detta sammanhang) skiljer sig från dem som inte deltar i undersökningen. Som framgick i tabell 4 och 5 ovan är svarsfrekvensen lägre i tre grupper: förtroendevalda i åldern 18–39 år, riksdagsledamöter och förtroendevalda från Sverigedemokraterna. Samma mönster har framkommit även tidigare år.

När det gäller förtroendevalda i åldern 20–39 år och riksdagsledamöter omfattar dessa grupper dessutom få personer redan från början, men i och med svarsfrekvensen på 59,2 procent i denna totalundersökning, och eftersom ett viktningsförfarande används för att korrigera de kända delarna av bortfallsfelet, får möjligheterna ändå anses vara goda när det gäller att generalisera resultaten till att gälla alla ordinarie ledamöter i fullmäktige och riksdag.

Jämförbarhet

Jämförbarhet över tid

PTU är en omfattande undersökning som ska kunna genomföras löpande, och den behöver därför vara väl utprovad. Den första kartläggningen av hot och våld mot förtroendevalda som Brå gjorde 2012 (PTU 2012) kan ses som en fullskalig pilotstudie, där metod och frågor testades. Datainsamlingen genomfördes av Brå¹⁷, och handlade om utsatthet under 2011. Med PTU 2012 som underlag utformades sedan webb- och postenkäterna för PTU 2013.

I och med att PTU 2012 ses som en fullskalig pilotstudie görs inga jämförelser, av vare sig metod eller resultat, mellan den och de rapporter som sedan följt. Däremot görs jämförelser mellan de fem efterföljande undersökningarna (PTU 2013, PTU 2015, PTU 2017, PTU 2019 och PTU 2021) och den nu aktuella undersökningen (PTU 2023).

Vid jämförelser över tid är det viktigt att ha i åtanke att PTU 2015, PTU 2019 och PTU 2023 rör händelser under valåren 2014, 2018 respektive 2022, medan PTU 2013, PTU 2017 och PTU 2021 rör de mellanliggande åren 2012, 2016 och 2020.

Viktigt att notera är även att en kalibreringsvikt infördes i samband med PTU 2021. Denna har kunnat beräknas även för PTU 2015, PTU 2017 och PTU 2019, dock inte för PTU 2013. Att ändå gå över till att använda viktade resultat för samtliga år från och med PTU 2015, innebär att undersökningen blir mer robust och uthållig inför eventuella framtida metodologiska problem. En analys som gjorts på PTU 2015, PTU 2017 och PTU 2019 visar dessutom att nivåskillnaderna mellan oviktade och viktade resultat är relativt små, och mönstren som framkommer över tid är fortfarande desamma. Då det inte finns någon anledning att anta att detta inte skulle vara fallet även vad gäller PTU 2013, och eftersom endast smärre förändringar gjorts i årets enkät jämfört med tidigare års enkäter, anses resultaten vara jämförbara mellan PTU 2013–PTU 2023.

¹⁷ Från och med PTU 2013 genomförs datainsamlingarna av SCB.

Tillgänglighet

Brå publicerar huvudrapporten för PTU 2023 på Brås webbplats, www.bra.se.

Materialet från varje årgång av PTU är tillgängligt för forskning och beställning av specialanpassad statistik, från det datum då resultatet för det aktuella året publicerats. Utlämnande för forskning kan ske efter prövning av Etikprövningsmyndigheten och efter sekretessprövning.

Ansvarig enhet för utvecklingen av Politikernas trygghetsundersökning är Brås enhet för statistiska undersökningar (ESU).

Brottsförebyggande rådet, Brå
Box 1386
111 93 Stockholm
Telefon: 08-527 58 400
Fax: 08-411 90 75
E-post: info@bra.se
www.bra.se

Referenser

Brottsförebyggande rådet, Brå (2023). *Politikernas trygghetsundersökning 2023*. Rapport 2023:14. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Lundström, S. och Särndal, C. E. (2002). *Estimation in the presence of nonresponse and frame imperfections*. Örebro: Statistiska centralbyrån, SCB.

Statistiska centralbyrån, SCB (2002). *MIS: Personer med utländsk bakgrund*. Riktlinjer för redovisning i statistiken. Örebro: Statistiska centralbyrån, SCB.

Statistiska centralbyrån, SCB (2020). *Förtroendevalda i kommuner och regioner 2019. Demokratistatistik rapport 26*. Stockholm: Statistiska centralbyrån, SCB.

Sveriges Kommuner och Regioner, SKR (2023). *Kommungruppsindelning. Sveriges Kommuner och Regioners kommungruppsindelning 2023*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Regioner, SKR.

Bilageförteckning

Bilaga 1	Missiv.....	35
Bilaga 2	Frågeformulär webbenkät.....	36
Bilaga 3	Kalibreringsrapport	37
Bilaga 4	Variabellista.....	38
Bilaga 5	Internt bortfall.....	39
Bilaga 6	Kvalitetsdeklaration PTU 2023	40

Bilaga 1 Missiv

Politikernas trygghetsundersökning 2023

**Undrar du över något?
Kontakta oss gärna!**

Frågor om att lämna uppgifter
SCB:s uppgiftslämnarservice
010-479 69 30
enkat@scb.se
SCB, D/INS/IH, 701 89 Örebro
www.scb.se

Frågor om undersökningens innehåll
Anna Gavell Frenzel, Brå
08-527 58 431
anna.gavell.frenzel@bra.se
Tegnérgatan 23, 111 40 Stockholm
www.bra.se/ptu

PTU är en del av Sveriges officiella statistik
Den officiella statistiken berättar om Sverige och bidrar till samhällets utveckling genom att vara objektiv och relevant. Den bidrar även till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut. De statistikansvariga myndigheterna tar fram statistik på uppdrag av regeringen.

Hej! Brottsförebyggande rådet (Brå) och statistikmyndigheten SCB vill bjuda in dig att delta i Politikernas trygghetsundersökning 2023. Undersökningen genomförs på uppdrag av regeringen, och syftet är att undersöka förtroendevaldas utsatthet och oro för trakasserier, hot och våld. Politikernas trygghetsundersökning kommer att undersöka förtroendevaldas utsatthet under valåret 2022. Undersökningen genomförs av Statistikmyndigheten SCB på uppdrag av Brå.

Dina svar är viktiga

Det är frivilligt att delta i undersökningen, men vi hoppas att du vill vara med eftersom dina svar är mycket betydelsefulla, oavsett om du utsatts eller inte. Resultaten ingår i Sveriges officiella statistik.

Du är en av cirka 14 000 ordinarie ledamöter i riksdag, kommun- och regionfullmäktige i Sverige som tillfrågas i Politikernas trygghetsundersökning. Uppgifterna har hämtats från Valmyndighetens register.

Så här gör du

Gå gärna in på www.insamling.scb.se/eid för att besvara frågorna. Logga in med din e-legitimation eller med följande inloggningsuppgifter:

Användarnamn:	
Lösenord:	

Det går bra att logga in flera gånger och spara emellan.

Vi ber dig besvara frågorna så snart som möjligt.

Stort tack på förhand för din medverkan!

Med vänlig hälsning

Joakim Stymne
Generaldirektör SCB

Mattias Larsson
Generaldirektör Brå

Vem använder svaren och hur?

Enkätsvaren används för att framställa statistik. Statistiken används bland annat av Sveriges riksdag och regering, och av media.

Information om vilka som är ledamöter hämtas från Valmyndighetens register. Uttaget innehåller förutom personuppgifter även uppgift om enhet (riks, kommun- eller region), län och kommun för uppdraget, parti, födelseår, juridiskt kön samt tillträdesdatum. SCB hämtar bostadsadress ur registret för totalbefolkningen.

SCB bearbetar uppgifterna och tar bort personnummer, namn och adress. Därefter överlämnas uppgifterna till Brå för fortsatt bearbetning och analys.

Uppgifterna kan komma att lämnas ut till forskare eller andra som tar fram statistik. Sådan forskning och statistikverksamhet omfattas också av sekretess (se nedan).

Dina svar sparas på SCB i 24 månader men kopplingen till ditt personnummer tas bort tre månader efter uppdragets slutförande.

Samråd

Samråd har skett med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

Hur skyddas dina svar?

Det kommer inte att framgå vad just du har svarat när undersökningens resultat redovisas.

Uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden skyddas av sekretess och alla som arbetar med undersökningen har tystnadsplikt. Sekretessen gäller enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Samma sekretesskydd gäller hos Brå.

Hur behandlas personuppgifterna?

SCB är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som SCB utför. Brå är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som Brå utför.

Dina personuppgifter kommer att behandlas i enlighet med EU:s dataskyddsförordning, lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken och övrig gällande lagstiftning.

SCB:s och Brås rättsliga grund för att behandla dina personuppgifter är att behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse (att framställa statistik). Mer information om hur SCB och Brå behandlar personuppgifter hittar du på www.scb.se/personuppgifter och på www.bra.se/om-bra/om-webbplatsen/personuppgifter.html.

Du har rätt att få en kopia, ett registerutdrag, av de personuppgifter som SCB behandlar om dig. Gå in på www.scb.se/registerutdrag. Du har även i vissa fall rätt att få dina uppgifter raderade. Samma rättigheter gäller hos Brå.

Om du är missnöjd med hur dina personuppgifter behandlas har du rätt att lämna in klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten.

Nämna gärna numret som finns längst upp ovanför rubriken i detta brev om du kontaktar oss så kan vi hjälpa dig snabbare.

Har du frågor om personuppgifter?

Kontakta dataskyddsombuden:
SCB: 010-479 40 00, dataskyddsombud@scb.se,
701 89 Örebro

Brå: 08-527 58 400, dataskyddsombud@bra.se
Box 1386, 111 93 Stockholm

Var publiceras resultaten?

Resultatet från undersökningen kommer att redovisas under november 2023. Du kan ladda ner rapporten på www.bra.se/ptu. Där finns också mer information om Brås tidigare undersökningar om förtroendevaldas utsatthet.

Bilaga 2 Frågeformulär webbenkät

Tänk på detta när du besvarar enkäten

- Om du utsatts under året vill vi veta mer om den *senaste* händelsen. Vi frågar om just den senaste händelsen (och inte till exempel den allvarligaste) för att få ett statistiskt representativt urval av alla händelser, istället för en förteckning över särskilt allvarliga händelser.
- Det är du själv som bedömer vilka händelser som kan förknippas med ditt/dina politiska förtroendeuppdrag. Om du har uppdrag i flera politiska församlingar kan det vara svårt att avgöra vilket av dina uppdrag som en viss obehaglig händelse kan förknippas med. Besvara då enkäten med tanke på samtliga dina uppdrag i fullmäktige/riksdag under 2022.

Bakgrundsfrågor

Vi börjar med några frågor om dig och ditt uppdrag som politiskt förtroendevald.

Ungefär hur länge har du varit ledamot i fullmäktige och/eller riksdag sammanlagt?

- 6 månader eller mindre
- Mer än 6 månader men inte mer än 1 år
- Mer än 1 år men inte mer än 2 år
- Mer än 2 år men inte mer än 5 år
- Mer än 5 år men inte mer än 10 år
- Mer än 10 år

I vilken omfattning utövade du ditt uppdrag som politiskt förtroendevald under föregående år (2022)?

- På fritiden
- Deltid
- Heltid

Vilket eller vilka av dessa politiska förtroendeuppdrag *liknar mest* de uppdrag du hade under föregående år (2022)?

Flera alternativ kan markeras.

- Kommun- eller regionfullmäktige
- Kommun- eller regionstyrelse
- Hälsa- och sjukvårdsnämnd
- Kultur- och fritidsnämnd
- Plan- och byggnämnd
- Socialnämnd
- Teknisk nämnd
- Utbildningsnämnd
- Annan nämnd:

- Annan nämnd:

- Annan nämnd:

I vilken utsträckning upplever du att du i egenskap av politiskt förtroendevald blivit omskriven eller omtalad i medier (inklusive sociala medier) under föregående år (2022)?

- Inte alls
 - I mycket liten utsträckning
 - I ganska liten utsträckning
 - I ganska stor utsträckning
 - I mycket stor utsträckning
-

I vilken utsträckning var du själv, i egenskap av politiskt förtroendevald, aktiv på internet eller sociala medier (exempelvis genom blogg, hemsida, chattforum, Facebook eller Twitter) under föregående år (2022)?

- Inte alls
 - I mycket liten utsträckning
 - I ganska liten utsträckning
 - I ganska stor utsträckning
 - I mycket stor utsträckning
-

I vilken utsträckning bedömer du att du i egenskap av politiskt förtroendevald är känd bland allmänheten?

- Inte alls
 - I mycket liten utsträckning
 - I ganska liten utsträckning
 - I ganska stor utsträckning
 - I mycket stor utsträckning
-

forts. Bakgrundsfrågor

Är du född i Sverige?

- Ja
- Nej
-

Är dina föräldrar födda i Sverige?

- Ja, båda mina föräldrar
- En av mina föräldrar
- Nej, ingen av mina föräldrar
-

Med vem delar du bostad?

Med "delar bostad med" menar vi vem du bor tillsammans med under större delen av veckan.

- Ingen
- Make/maka/sambo/partner och barn
- Make/maka/sambo/partner utan barn
- Endast barn
- Annan konstellation
-

Utsatthet

Nu följer frågor om din eventuella utsatthet för våld, skadegörelse och stöld i rollen som politiskt förtroendevald. Lite senare i enkäten kommer även frågor om din eventuella utsatthet för hot och trakasserier, samt försök till korruption, som politiskt förtroendevald.

Det är du själv som bedömer vilka händelser som kan förknippas med ditt/dina politiska förtroendeuppdrag. Om du har uppdrag i flera politiska församlingar kan det vara svårt att avgöra vilket av dina uppdrag som en viss obehaglig händelse kan förknippas med. Besvara då enkäten med tanke på samtliga dina uppdrag i fullmäktige/riksdag.

Har du *på grund av ditt politiska uppdrag* någon gång blivit utsatt för något av följande?

Om du inte hittar ett exakt alternativ för en situation, markera det alternativ som *bäst* beskriver situationen. Flera alternativ kan markeras.

Våld, skadegörelse och stöld

- Slag, spark eller liknande
 - Knuff eller liknande
 - Våld med vapen
 - Anlagd brand/sprängning
 - Klotter
 - Stöld
 - Annan form av skadegörelse
 - Annan form av våld
 - Nej, inget av detta
-

forts. Utsatthet

Har du *på grund av ditt politiska uppdrag* någon gång blivit utsatt för något av följande?

Redovisa endast situationer som *upplevts som hotfulla*. Om du inte hittar ett exakt alternativ för en situation, markera det alternativ som *bäst* beskriver situationen. Flera alternativ kan markeras.

Hot och trakasserier

- Hotfullt uttalande öga mot öga
 - Hotfullt telefonsamtal
 - Hotfullt sms/mms
 - Hotfullt brev/vykort
 - Hotfull e-post
 - Hot/påhopp via sociala medier
 - Kapat internetkonto (eller falskt konto skapat i ditt namn)
 - Uthängd på internet
 - Uthängd på affisch/flygblad
 - Önskad vara beställd i ditt namn
 - Hotfull "gåva"
 - Blivit olovligen fotograferad/inspelad
 - Obehagligt besök, förföljelse eller kartläggning
 - Falska anmälningar
 - Annan hotfull händelse
 - Nej, inget av detta
-

forts. Utsatthet

Har du *på grund av ditt politiska uppdrag* någon gång blivit utsatt för något av följande?

Flera alternativ kan markeras.

Försök till korruption

- Ett opassande erbjudande om en gåva eller tjänst som syftade till att påverka dig i ditt politiska förtroendeuppdrag
 - Att en bekant till dig på ett opassande sätt försökt utnyttja er relation för att påverka dig i ditt politiska förtroendeuppdrag
 - Nej, inget av detta
-

Uppföljningsfrågor om utsatthet för våld,

skadegörelse och stöld

Skedde någon eller några av dessa händelser under föregående år (2022)?

Nej

forts. Uppföljningsfrågor om utsatthet för våld, skadegörelse och stöld

Hur många händelser uppskattar du att det rör sig om totalt under föregående år (2022)?

Antal händelser, svara i siffror:

forts. Uppföljningsfrågor om utsatthet för våld, skadegörelse och stöld

Nu följer några frågor om den händelse som du *senast* utsattes för.

När under föregående år (2022) skedde den senaste händelsen?

- Januari
- Februari
- Mars
- April
- Maj
- Juni
- Juli
- Augusti
- September
- Oktober
- November
- December

Kommer inte ihåg

Bedömer du att händelsen skedde i huvudsak med anledning av någon valrörelse eller valkampanj?

- Ja
 - Nej
-

forts. Uppföljningsfrågor om utsatthet för våld, skadegörelse och stöld

Följande frågor handlar om den *senaste* händelsen om inget annat framgår.

Hur många förövare var närvarande vid händelsen?

- 1
 - 2-3
 - 4 eller fler

 - Vet inte
-

Vad hade förövaren/förövarna för kön?

- Man/män
 - Kvinna/kvinnor
 - Olika kön

 - Vet inte
-

Hur gammal bedömer du att förövaren/förövarna var?

- Yngre än 25 år
 - Mellan 25 och 44 år
 - Mellan 45 och 64 år
 - 65 år eller äldre
 - Blandade åldrar

 - Vet inte
-

forts. Uppföljningsfrågor om utsatthet för våld, skadegörelse och stöld

Följande frågor handlar om den *senaste* händelsen om inget annat framgår.

Hur uppfattade du händelsen?

- Inte alls skrämmande
 - Inte särskilt skrämmande
 - Ganska skrämmande
 - Mycket skrämmande
-

Har du tidigare blivit utsatt av samma förövare?

- Ja
 - Nej
 - Vet inte
-

Kände du förövaren/förövarna som utsatte dig sedan tidigare?

- Ja, jag kände förövaren/förövarna väl
 - Ja, jag kände till förövaren/förövarna
 - Ja, men endast på grund av att förövaren/förövarna tidigare utsatt mig
 - Nej, förövaren/förövarna var för mig helt okänd/okända
 - Vet inte
-

forts. Uppföljningsfrågor om utsatthet för våld, skadegörelse och stöld

Följande frågor handlar om den *senaste* händelsen om inget annat framgår.

Uppfattade du förövaren/förövarna som något av följande?

Markera det alternativ som *bäst beskriver* förövaren/förövarna.

- Förargad medborgare
 - Förtroendevald i mitt parti
 - Förtroendevald i annat parti
 - Näringsidkare
 - Rättshaverist

 - Jag uppfattade inte förövaren/förövarna som något av ovanstående
 - Vet inte
-

Uppfattade du förövaren/förövarna som medlem i något av följande?

Markera det alternativ som *bäst beskriver* förövaren/förövarna.

- Antifeministisk grupp
 - Högerextremistisk/rasistisk grupp
 - Intresseorganisation
 - Kriminellt nätverk eller gruppering
 - Lokal aktionsgrupp bildad med anledning av särskild politisk fråga
 - Miljö- eller djurrättsgrupp
 - Vänsterextremistisk grupp
 - Religiös extremistisk grupp
 - Annan typ av grupp, nämligen:

 - Jag uppfattade inte förövaren/förövarna som medlem i någon grupp
 - Vet inte
-

forts. Uppföljningsfrågor om utsatthet för våld, skadegörelse och stöld

Följande frågor handlar om den *senaste* händelsen om inget annat framgår.

Vad tror du att förövaren/förövarna främst ville

uppnå med sitt handlande?

Markera det alternativ som *bäst beskriver* situationen.

- Visa sitt missnöje
 - Förödmjuka eller förolämpa mig
 - Hämnas
 - Påverka mig i mitt agerande eller beslutfattande som politiskt förtroendevald
 - Få mig att sluta som politiskt förtroendevald

 - Inget av ovanstående
 - Vet inte
-

Förknippade du händelsen med något av följande?

- Beslut om enskild individ
- Beslut om tillstånd
- Beslut av annat slag
- Intresse i en särskild politisk fråga, nämligen:

- Uppmärksamhet kring mig som person
 - Uttalande eller opinionsyttring

 - Inget av ovanstående
-

forts. Uppföljningsfrågor om utsatthet för våld, skadegörelse och stöld

Följande frågor handlar om den *senaste* händelsen om inget annat framgår.

Var du själv i kontakt med polisen med anledning av händelsen?

- Ja
- Nej
-

Har du eller någon annan polisanmält händelsen?

- Ja, jag själv
- Ja, någon annan
- Nej
- Vet inte
-

forts. Uppföljningsfrågor om utsatthet för våld, skadegörelse och stöld

Följande frågor handlar om den *senaste* händelsen om inget annat framgår.

Rapporterade du händelsen till någon (annan än polisen)?

Flera alternativ kan markeras.

- Ja, till säkerhetsansvarig inom den politiska församlingen
- Ja, till säkerhetsansvarig inom egna partiet
- Ja, till extern säkerhetsansvarig
- Ja, till ordföranden i fullmäktige eller liknande
- Ja, till personalchef eller liknande
- Nej
-

I vilken utsträckning har du *haft behov av* stöd eller hjälp i samband med händelsen?

- Inte alls
 - I mycket liten utsträckning
 - I ganska liten utsträckning
 - I ganska stor utsträckning
 - I mycket stor utsträckning
-

I vilken utsträckning har du *fått* stöd eller hjälp i samband med händelsen?

- Inte alls
 - I mycket liten utsträckning
 - I ganska liten utsträckning
 - I ganska stor utsträckning
 - I mycket stor utsträckning
-

Uppföljningsfrågor om utsatthet för hot och trakasserier

Skedde någon eller några av dessa händelser under föregående år (2022)?

- Nej
-

forts. Uppföljningsfrågor om utsatthet för hot och trakasserier

Hur många händelser uppskattar du att det rör sig om totalt under föregående år (2022)?

Antal händelser, svara i siffror:

forts. Uppföljningsfrågor om utsatthet för hot och trakasserier

Följande frågor handlar om den *senaste* händelsen om inget annat framgår.

När under föregående år (2022) skedde den senaste händelsen?

- Januari
 - Februari
 - Mars
 - April
 - Maj
 - Juni
 - Juli
 - Augusti
 - September
 - Oktober
 - November
 - December

 - Kommer inte ihåg
-

Bedömer du att händelsen skedde i huvudsak med anledning av någon valrörelse eller valkampanj?

- Ja
 - Nej
-

forts. Uppföljningsfrågor om utsatthet för hot och trakasserier

Följande frågor handlar om den *senaste* händelsen om inget annat framgår.

Mot vem eller vad riktades händelsen?

Flera alternativ kan markeras.

- Mot mig själv
 - Mot anhörig
 - Mot annan person
 - Mot det parti som jag företräder
 - Mot den politiska församlingen i stort
 - Mot annan eller annat

 - Vet inte
-

Vad hade förövaren/förövarna för kön?

- Man/män
 - Kvinna/kvinnor
 - Olika kön

 - Vet inte
-

Hur gammal bedömer du att förövaren/förövarna var?

- Yngre än 25 år
 - Mellan 25 och 44 år
 - Mellan 45 och 64 år
 - 65 år eller äldre
 - Blandade åldrar

 - Vet inte
-

forts. Uppföljningsfrågor om utsatthet för hot och trakasserier

Följande frågor handlar om den *senaste* händelsen om inget annat framgår.

Hur uppfattade du händelsen?

- Inte alls skrämmande
 - Inte särskilt skrämmande
 - Ganska skrämmande
 - Mycket skrämmande
-

Har du tidigare blivit utsatt av samma förövare?

- Ja
 - Nej

 - Vet inte
-

Kände du förövaren/förövarna som utsatte dig sedan tidigare?

- Ja, jag kände förövaren/förövarna väl
 - Ja, jag kände till förövaren/förövarna
 - Ja, men endast på grund av att förövaren/förövarna tidigare utsatt mig
 - Nej, förövaren/förövarna var för mig helt okänd/okända

 - Vet inte
-

forts. Uppföljningsfrågor om utsatthet för hot och trakasserier

Följande frågor handlar om den *senaste* händelsen om inget annat framgår.

Uppfattade du förövaren/förövarna som något av följande?

Markera det alternativ som *bäst beskriver* förövaren/förövarna.

- Förargad medborgare
 - Förtroendevald i mitt parti
 - Förtroendevald i annat parti
 - Näringsidkare
 - Rättshaverist

 - Jag uppfattade inte förövaren/förövarna som något av ovanstående
 - Vet inte
-

Uppfattade du förövaren/förövarna som medlem i något av följande?

Markera det alternativ som *bäst beskriver* förövaren/förövarna.

- Antifeministisk grupp
 - Högerextremistisk/rasistisk grupp
 - Intresseorganisation
 - Kriminellt nätverk eller gruppering
 - Lokal aktionsgrupp bildad med anledning av särskild politisk fråga
 - Miljö- eller djurrättsgrupp
 - Vänsterextremistisk grupp
 - Religiös extremistisk grupp
 - Annan typ av grupp, nämligen:

 - Jag uppfattade inte förövaren/förövarna som medlem i någon grupp
 - Vet inte
-

Följande frågor handlar om den *senaste* händelsen om inget annat framgår.

Vad tror du att förövaren/förövarna främst ville uppnå med sitt handlande?

Markera det alternativ som *bäst beskriver* situationen.

- Visa sitt missnöje
 - Förödmjuka eller förolämpa mig
 - Hämnas
 - Påverka mig i mitt agerande eller beslutfattande som politiskt förtroendevald
 - Få mig att sluta som politiskt förtroendevald

 - Inget av ovanstående
 - Vet inte
-

Förknippade du händelsen med något av följande?

- Beslut om enskild individ
- Beslut om tillstånd
- Beslut av annat slag
- Intresse i en särskild politisk fråga, nämligen:

- Uppmärksamhet kring mig som person
 - Uttalande eller opinionsyttring

 - Inget av ovanstående
-

forts. Uppföljningsfrågor om utsatthet för hot och trakasserier

Följande frågor handlar om den *senaste* händelsen om inget annat framgår.

Var du själv i kontakt med polisen med anledning av händelsen?

- Ja
 - Nej
-

Har du eller någon annan polisanmält händelsen?

- Ja, jag själv
 - Ja, någon annan
 - Nej

 - Vet inte
-

forts. Uppföljningsfrågor om utsatthet för hot och trakasserier

Följande frågor handlar om den *senaste* händelsen om inget annat framgår.

Rapporterade du händelsen till någon (annan än polisen)?

Flera alternativ kan markeras.

- Ja, till säkerhetsansvarig inom den politiska församlingen
 - Ja, till säkerhetsansvarig inom egna partiet
 - Ja, till extern säkerhetsansvarig
 - Ja, till ordföranden i fullmäktige eller liknande
 - Ja, till personalchef eller liknande
 - Nej
-

forts. Uppföljningsfrågor om utsatthet för hot och trakasserier

Följande frågor handlar om den *senaste* händelsen om inget annat framgår.

I vilken utsträckning har du *haft behov av* stöd eller hjälp i samband med händelsen?

- Inte alls
 - I mycket liten utsträckning
 - I ganska liten utsträckning
 - I ganska stor utsträckning
 - I mycket stor utsträckning
-

I vilken utsträckning har du *fått* stöd eller hjälp i samband med händelsen?

- Inte alls
 - I mycket liten utsträckning
 - I ganska liten utsträckning
 - I ganska stor utsträckning
 - I mycket stor utsträckning
-

Uppföljningsfrågor om försök till korruption

Skedde någon av dessa händelser under föregående år (2022)?

- Nej
-

Oro, konsekvenser och andras utsatthet

Nedan följer några frågor som handlar om andras utsatthet, om din oro för att utsättas för brottsliga eller liknande obehagliga händelser samt vilka konsekvenser detta ger.

Har någon anhörig till dig utsatts för brott eller annan liknande obehaglig händelse under föregående år (2022) på grund av ditt politiska förtroendeuppdrag?

- Ja
 - Nej

 - Vet inte
-

Känner du någon som utsatts för brott eller annan liknande obehaglig händelse under föregående år (2022) på grund av att han eller hon hade politiskt förtroendeuppdrag?

- Ja
 - Nej
-

Känner du någon politiskt förtroendevald som utsatts för korruptionsförsök under föregående år (2022)?

- Ja, en
 - Ja, flera
 - Nej
-

Har du under föregående år (2022) varit *orolig* för att du själv eller anhörig skulle bli utsatt för brott eller liknande obehagliga händelser på grund av ditt politiska förtroendeuppdrag?

Flera alternativ kan markeras.

- Ja, oro för att själv utsättas
- Ja, oro för att anhörig ska utsättas
- Nej
-

forts. Oro, konsekvenser och andras utsatthet

Har du någon gång under föregående år (2022) på grund av utsatthet och/eller oro...

...övervägt att byta eller lämna ett specifikt uppdrag?

- Ja
- Nej
-

...bytt eller lämnat ett specifikt uppdrag?

- Ja
- Nej
-

...övervägt att byta eller lämna samtliga uppdrag?

- Ja
- Nej
-

...lämnat samtliga uppdrag?

- Ja
- Nej
-

...tvekat inför en åtgärd eller ett beslut?

- Ja
- Nej
-

...påverkats till att fatta annat beslut eller vidta annan åtgärd?

- Ja
- Nej
-

...undvikit att engagera dig eller uttala dig i en specifik fråga?

- Ja
- Nej
-

... begränsat din aktivitet på sociala medier?

- Ja
- Nej
-

Information om säkerhetsrutiner

Nu följer några avslutande frågor som handlar om information om säkerhet samt rutiner kring säkerhet.

Finns det någon handlingsplan för hur man ska hantera politiskt förtroendevaldas utsatthet för brott eller liknande obehagliga händelser?

Flera alternativ kan markeras.

- Ja, i mitt parti
- Ja, inom den politiska församlingen där jag är verksam
- Nej
- Vet inte
-

Finns det någon säkerhetsansvarig som du kan vända dig till om du som politiskt förtroendevald blir utsatt för brott eller liknande obehagliga

händelser?

Flera alternativ kan markeras.

- Ja, i mitt parti
 - Ja, inom den politiska församlingen där jag är verksam
 - Nej

 - Vet inte
-

Får SCB lämna ut dina kontaktuppgifter till Brå?

Även om vi redan ställt många frågor i enkäten du nu besvarat kan det inträffa att det uppstår behov av att få ännu lite djupare kunskap om förtroendevaldas situation. Det kan t.ex. gälla hur du uppfattat processen efter en eventuell polisanmälan eller vilka konkreta åtgärder som vidtagits för att undvika utsatthet. Som ett komplement till Politikernas trygghetsundersökning gör vi då eventuellt en uppföljande studie bland några av er som svarat.

Om du kan tänka dig att medverka i en sådan uppföljande studie, behöver SCB ditt medgivande till att lämna ut dina kontaktuppgifter (namn och adress) till Brå.

Innan du ger ditt medgivande är det viktigt att du är medveten om att vi som arbetar med undersökningen på Brå då kan veta vilka enkätuppgifter som gäller just dig. Självklart kan du när som helst ångra ditt medgivande genom att kontakta Anna Gavell Frenzel (se telefonnummer och e-postadress nedan), som då raderar dina kontaktuppgifter.

- Ja, jag kan tänka mig att medverka i en uppföljningsstudie. SCB får lämna ut mina kontaktuppgifter (namn och adress) till Brå.
- Nej, jag vill inte medverka i en uppföljningsstudie. SCB får inte lämna ut mina kontaktuppgifter.

Kontaktuppgifter om deltagande i kompletterande uppföljningsstudie:

Anna Gavell Frenzel, utredare
Tel: 08-527 58 431
E-post: anna.gavell.frenzel@bra.se

Bilaga 3 Kalibreringsrapport

Michael Franzén
SSA/SU/MET

Kalibreringsrapport

Politikernas trygghetsundersökning (PTU 2023)

Inledning

I en totalundersökning uppkommer *bortfallsskevhet* om vi inte lyckas få svar från alla och om personerna i bortfallet avviker från de svarande med avseende på undersökningsvariablerna.

För att underlätta användningen av statistiken är det värdefullt om storleken på osäkerheten kan uppskattas. Kunskap om *bortfallsskevheten* kan i regel bara fås på ett indirekt och approximativt sätt genom att utnyttja registervariabler.

Bortfallsskevhet kan reduceras genom att använda ett effektivt uppräkningsförfarande. I undersökningen används tekniken med kalibrering av vikter, vilket är en effektiv och flexibel metod för att reducera osäkerheter orsakade av bortfall. I korthet går tekniken ut på att vid uppräkningsutnyttja en vektor bestående av variabler som är kända för både de svarande och populationen. Dessa variabler ska helst samvariera med svarsbenägenheten och undersökningsvariabler (målvariabler) samt avgränsa viktiga redovisningsgrupper.

Urvalsram och urval

Urvalsramen utgjordes av samtliga ledamöter enligt Valmyndighetens register. Undersökningen genomfördes som en totalundersökning, d v s alla individer i rampopulationen inkluderades i urvalet.

Bortfallsanalys

Syftet med bortfallsanalysen är att utreda vilka variabler som bör användas vid bortfallsjusteringen. Tre kriterier bör beaktas (Särndal & Lundström 2005):

- 1) Variabeln samvarierar väl med svarsbenägenheten. Det är det viktigaste kriteriet eftersom det leder till en minskning av *bortfallsskevheten* för alla skattningar.
- 2) Variabeln samvarierar väl med målvariabler. Om så är fallet minskar *bortfallsskevheten* för de skattningar som byggs upp av dessa målvariabler. Även *urvalsosäkerheten* minskar för dessa skattningar.
- 3) Variabeln avgränsar viktiga redovisningsgrupper. Det leder framförallt till minskad *urvalsosäkerhet* i skattningar för dessa redovisningsgrupper.

Tänkbara hjälpvariabler

I tabell 1 presenteras de variabler som ingår i analysen och som är kandidater till att användas som sk hjälpvariabler vid bortfallsjusteringen. Variablerna kommer ifrån Valmyndighetens register, Registret över total-befolkningen (RTB), Utbildningsregistret (UREG) och Inkomst- och taxeringsregistret (IoT) och har bedömts

samvariera med svarsbenägenheten och/eller viktiga undersökningsvariabler.

Tabell 1. Tänkbara hjälpvariabler

Variabel	Kategorier	Källa
Kön	1 = Man	Valmyndighetens register
	2 = Kvinna	
Ålder (år 2022-12-31)	1 = 18 – 39 år,	RTB 2022-12-13
	2 = 40 – 49 år	
	3 = 50 – 59 år	
	4 = 60 – år , okänd	
Civilstånd	1 = Gift+Registrerat partnerskap	RTB 2022-12-13
	2 = Övriga	
Region (Gruppering av kommuner)	1 = Boende i storstad	RTB 2022-12-13
	2 = Övriga	
Kommungrupp (SKR 2017)	1 = Storstäder A1	RTB 2022-12-13
	2 = Pendlingskommun nära storstad A2	
	3 = Större stad B3	
	4 = Pendlingskommun nära större stad B4	
	5 = Lågpendlingskommun nära större stad B5	
	6 = Mindre stad/tätort C6	
	7 = Pendlingskommun nära mindre stad/tätort C7	
	8 = Landsbygdskommun C8	
	9 = Landsbygdskommun med besöksnäring C9	
Förvärvsinkomst individ (tkr)	1 = 0 – 264, okänd	IOT2020
	2 = 265 – 364	
	3 = 365 – 499	
	4 = 500 –	
Utbildningsnivå	1 = Gymnasial, okänd	UREG2021
	2 = Eftergymnasial, upp till två år	
	3 = Eftergymnasial, tre år eller längre	
Parti	1 = Arbetarepartiet-Socialdemokraterna	Valmyndighetens register
	2 = Centerpartiet	
	3 = Liberalerna	
	4 = Kristdemokraterna	
	5 = Miljöpartiet de gröna	
	6 = Moderaterna	
	7 = Sverigedemokraterna	
	8 = Vänsterpartiet	
	9 = Övriga	

Variabel	Kategorier	Källa
Politik	1 = Ledamöter i kommun, landsting och riksdag	Valmyndighetens register
	2 = Endast riksdag	
Födelseland	1 = Sverige	RTB 2022-12-13
	2 = Övriga, okänt	

Om uppgift om kommun saknades i RTB används uppgiften från Valmyndighetens register för att gruppera region respektive kommungrupp.

Svarsandelar

Sambandet mellan de svarande och bortfallet studeras genom att beräkna svarsandelen per kategori för de tänkta hjälpvariablerna (se tabell 2-10). Svarsandelen för hela populationen är 59,2 procent.

Stora skillnader mellan svarsandelarna tyder på en skev svarsfördelning för hjälpvariabeln och ett starkt samband med svarsbenägenheten, vilket efterfrågas enligt kriterium 1.

Tabell 2. Skattad procentuell andel svarande fördelat på kön

Kategori	Svarsandel %	Antal svar
Man	58,9	4524
Kvinna	59,5	3583

Tabell 3. Skattad procentuell andel svarande fördelat på ålder

Kategori	Svarsandel %	Antal svar
18 – 39 år	41,1	997
40 – 49 år	48,7	1343
50 – 59 år	58,9	2077
60 – år, okänd	74,0	3690

Tabell 4. Skattad procentuell andel svarande fördelat på civilstånd

Kategori	Svarsandel %	Antal svar
Gift+Registrerat partnerskap	63,2	4784
Övriga	54,2	3323

Tabell 5. Skattad procentuell andel svarande fördelat på region

Kategori	Svarsandel %	Antal svar
Boende i storstad	58,4	1753
Övriga	59,4	6354

Tabell 6. Skattad procentuell andel svarande fördelat på kommungrupp

Kategori	Svarsandel %	Antal svar
Storstäder	52,4	227

Kategori	Svarsandel %	Antal svar
Pendlingskommun nära storstad	59,6	1350
Större stad	57,1	1044
Pendlingskommun nära större stad	60,4	1226
Lågpendlingskommun nära större stad	59,8	881
Mindre stad/tätort	59,3	1056
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	60,5	1169
Landsbygdskommun	57,6	813
Landsbygdskommun med besöksnäring	62,3	341

Tabell 7. Skattad procentuell andel svarande fördelat på förvärsinkomst

Kategori	Svarsandel %	Antal svar
0 – 264, okänd	52,9	1035
265 – 364	57,5	1101
365 – 499	60,6	2242
500 –	60,9	3729

Tabell 8. Skattad procentuell andel svarande fördelat på utbildningsnivå

Kategori	Svarsandel %	Antal svar
Gymnasial, okänd	57,1	3372
Eftergymnasial, upp till två år	61,2	1745
Eftergymnasial, tre år eller längre	60,6	2990

Tabell 9. Skattad procentuell andel svarande fördelat på parti

Kategori	Svarsandel %	Antal svar
Arbetarepartiet-Socialdemokraterna	62,3	2616
Centerpartiet	62,2	811
Liberalerna	63,5	353
Kristdemokraterna	56,3	465
Miljöpartiet de gröna	62,0	217
Moderaterna	57,8	1593
Sverigedemokraterna	52,0	1125
Vänsterpartiet	60,8	569
Övriga	58,6	358

Tabell 10. Skattad procentuell andel svarande fördelat på politik

Kategori	Svarsandel %	Antal svar
Ledamöter i kommun, landsting och riksdag	59,4	7487
Endast riksdag	56,8	620

Tabell 11. Skattad procentuell andel svarande fördelat på födelse land

Kategori	Svarsandel %	Antal svar
Sverige	60,3	7551
Övriga, okänt	46,9	556

Svarsandelen varierar tydligast mellan åldersgrupperna. Variation finns också i grupperna för födelse land, parti, kommungrupp, civilstånd och inkomst. Det gör dem tänkbara som hjälpvariabler enligt kriterium 1.

Skillnaden mellan könen är däremot liten. Svarsandelen för storstad och övriga landet är i princip lika stor. Ingen tydlig skillnad mellan olika utbildningsnivåer.

Multivariat analys

Vissa variabler samvarierar vilket gör att vi inte vet hur de fungerar tillsammans. För att se den sammanlagda effekten av variablerna används en *Step-Forward* procedur baserad på H_3 -indikatorn, se Särndal & Lundström (2010). Proceduren används för att hitta de starkaste hjälpvariablerna och har vissa likheter med *forward selection* inom regressionsanalys. I tabell 12 visas hur H_3 -indikatorn ökar successivt då variabler läggs till i hjälpvektorn. Större H_3 -värde innebär ökad reduktion av bortfallsskevheten.

Tabell 12. Step-forward-procedur för indikatorn H_3

Hjälpvariabel	$H_3 \times 10^3$
Ålder	223
Parti	236
Födelse land	245
Utbildningsnivå	251
Civilstånd	254
Inkomst	256
Kommungrupp	256
Politik	256
Region	256
Kön	256

Ålder är enligt H_3 -indikatorn den starkaste hjälpvariabeln, följt av parti, födelse land och utbildningsnivå. Efter att civilstånd lagts till så ökar värdet på H_3 -indikatorn endast marginellt, vilket innebär att

variablerna inkomst, kommungrupp, politik, region och kön inte skulle tillföra så mycket i en hjälpvektor.

Samvariation med målvariabler

I undersökningen ingår ett stort antal målvariabler och det är inte möjligt att hitta hjälpvariabler som samvarierar med alla dessa.

Vi bedömer att alla hjälpvariabler som enligt analysen är relevanta också kommer att samvariera med många målvariabler. Därför gör vi ingen särskild analys av denna samvariation.

Avgränsning av redovisningsgrupper

Om hjälpvariabeln avgränsar viktiga redovisningsgrupper kan kvaliteten bli bättre i dessa grupper. Framförallt blir skattningarna säkrare om hjälpvariabeln väl avgränsar redovisningsgruppen enligt kriterium 3.

Kalibreringsestimatoren ger konsistenta skattningar i den meningen att estimatoren ger exakta skattningar för utnyttjade registertotaler. Det är därför viktigt att vid val av hjälpvariabler fundera på vilka skattningar man vill få konsistenta.

Vi bortser från detta kriterium eftersom inga särskilda redovisningsgrupper är angivna

Slutligt val av hjälpvektor

För att underlätta jämförelser med tidigare undersökningsomgångar används följande hjälpvektor i kalibreringen:

*Ålder + Parti + Utbildningsnivå + Inkomst + Civilstånd + Kommungrupp +
Kön + Födelseland*

Det är samma vektor som vid undersökningen 2021, men med variabeln födelseland tillagd.

Teknisk beskrivning av urval och estimation

Vi har en population U bestående av N personer. De parametrar vi är intresserade av är vanligtvis funktioner av två totaler $Y = \sum_U y_k$ och

$Z = \sum_U z_k$, där y_k är värdet på variabel y för person k och z_k värdet på en annan variabel för samma person. Ofta är y (och även z) en dikotom variabel, d.v.s.

$$y_k = \begin{cases} 1 & \text{om person } k \text{ har studerade egenskap} \\ 0 & \text{för övrigt} \end{cases} \quad (1)$$

Vanligtvis är vi också intresserade av parametrar för redovisningsgrupper. Låt oss benämna dessa $U_1, \dots, U_d, \dots, U_D$, där $U = \cup_{d=1}^D U_d$. Totalen för redovisningsgrupp d kan skrivas

$$Y_d = \sum_U y_{dk} \quad (2)$$

$$\text{där } y_{dk} = \begin{cases} y_k & \text{för } k \in U_d \\ 0 & \text{för övrigt} \end{cases}$$

Z_d bildas på likartat sätt.

En generell parameter för redovisningsgrupp d (d kan också avse hela populationen) kan skrivas $P_d = C \frac{Y_d}{Z_d}$, där C är en konstant.

Den vanligaste parametern är en procentuell andel, som erhålles när $C = 100$ och $z_k = 1$ för alla k , och y är definierad enligt (1). Om vi låter N_d vara antalet personer i redovisningsgrupp d , då kan parametern skrivas

$$P_d = 100 \frac{\sum_U y_{dk}}{N_d} \quad (3)$$

På grund av att bortfall har förekommit i undersökningen, har vi endast svarsmängden r av storleken m att utföra beräkningarna på. Därför måste kompensation för bortfallet göras.

Den konventionella estimatorn (för Y_d), har följande form:

$$\hat{Y}_d = \frac{N}{m} \sum_r y_{dk} \quad (4)$$

I syfte att erhålla en estimator med mindre bortfallsskevhet än estimator (4) utnyttjar vi hjälpinformation i estimationen. Vi bildar en hjälpvektor \mathbf{x}_k , som anger till vilka kategorier av

Ålder + Parti + Utbildningsnivå + Inkomst + Civilstånd + Kommungrupp + Kön

som person k tillhör. Från register framställer vi

hjälptotalerna $\sum_{U_d} \mathbf{x}_k$. Vi utnyttjar denna hjälpinformation i en kalibreringsestimator.

Kalibreringsestimatorn för totalen Y_d har följande utseende:

$$\hat{Y}_{vd} = \sum_r v_k y_{dk} \quad (5)$$

där

$$v_k = 1 + (\sum_U \mathbf{x}_k - \sum_r \mathbf{x}_k)' (\sum_r \mathbf{x}_k \mathbf{x}_k')^{-1} \mathbf{x}_k \quad (6)$$

Den skattade svarssannolikheten för individ k är $\hat{\theta}_k = 1/v_k$.

Vid skattning av en parameter av typen $P_d = C \frac{Y_d}{Z_d}$ skattas respektive total med hjälp av vikterna v_k .

Referenser

Särndal C.-E. & Lundström S. (2005). *Estimation in Surveys with Nonresponse*. New York: Wiley

Särndal C.-E. & Lundström S. (2010). *Design for estimation: Identifying auxiliary vectors to reduce nonresponse bias*. *Survey Methodology*, vol. 36, no. 2, 131-144.

Bilaga 4 Variabellista

Frågeområde	Frågor i webbenkät	Finns även i postenkäten	Flervalsfråga	Fråga med villkor
Bakgrundsfrågor	Ungefär hur länge har du varit ledamot i fullmäktige och/eller riksdag sammanlagt?	X		
	I vilken omfattning utövade du ditt uppdrag som politiskt förtroendevald under föregående år (2022)?	X		
	Vilket eller vilka av dessa politiska förtroendeuppdrag <i>liknar mest</i> de uppdrag du hade under föregående år (2022)?	X	X	X
	<i>Kommun- eller regionfullmäktige</i>			
	<i>Kommun- eller regionstyrelse</i>			
	<i>Hälso- och sjukvårdsnämnd</i>			
	<i>Kultur- och fritidsnämnd</i>			
	<i>Plan- och byggnämnd</i>			
	<i>Socialnämnd</i>			
	<i>Teknisk nämnd</i>			
	<i>Utbildningsnämnd</i>			
	<i>Annan nämnd</i>			
	Vilken roll hade du inom respektive uppdrag?	X		X
	I vilken utsträckning upplever du att du i egenskap av politiskt förtroendevald blivit omskriven eller omtalad i medier (inklusive sociala medier) under föregående år (2022)?	X		
	I vilken utsträckning var du själv, i egenskap av politiskt förtroendevald, aktiv på internet eller sociala medier (exempelvis genom blogg, hemsida, chattforum, Facebook eller Twitter) under föregående år (2022)?	X		
	I vilken utsträckning bedömer du att du i egenskap av politiskt förtroendevald är känd bland allmänheten?	X		
Är du född i Sverige?	X			
Är dina föräldrar födda i Sverige?	X			
Med vem delar du bostad?	X			
Screeningfrågor våld, skadegörelse och stöld	Har du <i>på grund av ditt politiska uppdrag</i> någon gång blivit utsatt för något av följande?	X ¹	X	
	<i>Slag, spark eller liknande</i>			
	<i>Knuff eller liknande</i>			
	<i>Våld med vapen</i>			
	<i>Anlagd brand/sprängning</i>			
<i>Klotter</i>				

¹ Frågan finns även i postenkäten, men gäller då endast utsatthet under 2022.

Frågeområde	Frågor i webbenkät	Finns även i postenkäten	Flervalsfråga	Fråga med villkor
	<i>Stöld</i>			
	<i>Annan form av skadegörelse</i>			
	<i>Annan form av våld</i>			
	Skedde någon eller några av dessa händelser under föregående år (2022)?	X	X	X
	Hur många händelser uppskattar du att det rör det sig om totalt under föregående år (2022)?			X
	Vilken händelse var den senaste under 2022?	X		X
Screeningfrågor hot och trakasserier	Har du <i>på grund av ditt politiska uppdrag</i> någon gång blivit utsatt för något av följande? Redovisa endast situationer som upplevts som hotfulla.	X ²	X	
	<i>Hotfullt uttalande öga mot öga</i>			
	<i>Hotfullt telefonsamtal</i>			
	<i>Hotfullt sms/mms</i>			
	<i>Hotfullt brev/vykort</i>			
	<i>Hotfullt e-post</i>			
	<i>Hot/påhopp via sociala medier</i>			
	<i>Kapat internetkonto (eller falskt konto skapat i ditt namn)</i>			
	<i>Uthängd på internet</i>			
	<i>Uthängd på affisch/flygblad</i>			
	<i>Oönskad vara beställd i ditt namn</i>			
	<i>Hotfull "gåva"</i>			
	<i>Blivit olovligen fotograferad/inspelad</i>			
	<i>Obehagligt besök, förföljelse eller kartläggning</i>			
	<i>Falsa anmälningar</i>			
	<i>Annan hotfull händelse</i>			
	Skedde någon eller några av dessa händelser under föregående år (2022)?	X	X	X
	Hur många händelser uppskattar du att det rör det sig om totalt under föregående år (2022)?			X
	Vilken händelse var den senaste under 2022?	X		X

² Frågan finns även i postenkäten, men gäller då endast utsatthet under 2022.

Frågeområde	Frågor i webbenkät	Finns även i postenkäten	Flervalsfråga	Fråga med villkor
<i>Screeningfrågor korruptionsförsök</i>	Har du på grund av ditt politiska uppdrag någon gång blivit utsatt för något av följande?	X ³	X	
	<i>Ett opassande erbjudande om en gåva eller tjänst som syftade till att påverka dig i ditt politiska förtroendeuppdrag</i>			
	<i>Att en bekant till dig på ett opassande sätt försökt utnyttja er relation för att påverka dig i ditt förtroendeuppdrag</i>			
	Skedde någon av dessa händelser under föregående år (2022)?		X	X
	Hur många händelser uppskattar du att det rör det sig om totalt under föregående år (2022)?			X
<i>Uppföljningsfrågor våld, skadegörelse och stöld</i>	När under föregående år (2022) skedde den senaste händelsen?	X		
	Bedömer du att händelsen skedde i huvudsak med anledning av någon valrörelse eller kampanj?	X		
	Vilken eller vilka valrörelser eller kampanjer?	X	X	X
	Hur många förövare var närvarande vid händelsen?			
	Vad hade förövaren/förövarna för kön?	X		
	Hur gammal bedömer du att förövaren/förövarna var?			
	Innebar händelsen att du fick sådana skador att du besökte läkare, sjuksköterska eller tandläkare?			X
	Vilken beväpning förekom vid händelsen?		X	X
	Hur uppfattade du händelsen?	X		
	Har du tidigare blivit utsatt av samma förövare?	X		
	Kände du förövaren/förövarna som utsatte dig sedan tidigare?	X		
	Uppfattade du förövaren/förövarna som något av följande?	X		
	Uppfattade du förövaren/förövarna som medlem i något av följande?	X		
	Vad tror du att förövaren/förövarna främst ville uppnå med sitt handlande?	X		
	Förknippade du händelsen med något av följande?	X		
	I vilket sammanhang inträffade händelsen?			X
	Var du själv i kontakt med polisen med anledning av händelsen?			
	Har du eller någon annan polisanmält händelsen?	X		
	Hur skulle du beskriva dina erfarenheter av polisen i det här ärendet?			X
	Vilket var det främsta skälet till att händelsen inte anmäldes till polisen?			X

³ Frågan finns även i postenkäten, men gäller då endast utsatthet under 2022.

	Rapporterade du händelsen till någon (annan än polisen)?	X	X	
	I vilken utsträckning har du <i>haft behov av</i> stöd eller hjälp i samband med händelsen?	X		
Frågeområde	Frågor i webbenkät	Finns även i postenkäten	Flerval-fråga	Fråga med villkor
	I vilken utsträckning har du <i>fått</i> stöd eller hjälp i samband med händelsen?	X		
	Av vem eller vilka har du fått stöd eller hjälp?		X	X
<i>Uppföljningsfrågor hot och trakasserier</i>	När under föregående år (2022) skedde den senaste händelsen?	X		
	Bedömer du att händelsen skedde i huvudsak med anledning av någon valrörelse eller kampanj?	X		
	Vilken eller vilka valrörelser eller kampanjer?	X	X	X
	Mot vem eller vad riktades händelsen?		X	
	Hur många förövare var närvarande vid händelsen?			X
	Vad hade förövaren/förövarna för kön?	X		
	Hur gammal bedömer du att förövaren/förövarna var?			
	Hur uppfattade du händelsen?	X		
	Har du tidigare blivit utsatt av samma förövare?	X		
	Kände du förövaren/förövarna som utsatte dig sedan tidigare?	X		
	Uppfattade du förövaren/förövarna som något av följande?	X		
	Uppfattade du förövaren/förövarna som medlem i något av följande?	X		
	Vad tror du att förövaren/förövarna främst ville uppnå med sitt handlande?	X		
	Förknippade du händelsen med något av följande?	X		
	I vilket sammanhang inträffade händelsen?			X
	Var du själv i kontakt med polisen med anledning av händelsen?			
	Har du eller någon annan polisanmält händelsen?	X		
	Hur skulle du beskriva dina erfarenheter av polisen i det här ärendet?			X
	Vilket var det främsta skälet till att händelsen inte anmäldes till polisen?			X
	Rapporterade du händelsen till någon (annan än polisen)?	X	X	
	I vilken utsträckning har du <i>haft behov av</i> stöd eller hjälp i samband med händelsen?	X		
	I vilken utsträckning har du <i>fått</i> stöd eller hjälp i samband med händelsen?	X		
	Av vem eller vilka har du fått stöd eller hjälp?		X	X

Uppföljningsfrågor korruptionsförsök	Vilka av följande opassande erbjudanden fick du under föregående år (2022)?		X	X
	Om du tänker på det senaste opassande erbjudandet du fick under föregående år (2022) – vad uppfattade du att personen främst ville uppnå med sitt erbjudande?			X
	Har du eller någon annan polisanmält det senaste opassande erbjudandet du fick?			X
Frågeområde	Frågor i webbenkät	Finns även i postenkäten	Flervals- fråga	Fråga med villkor
	Vilken relation har du till den person som senast försökt utnyttja er relation för att påverka dig i ditt uppdrag?			X
	Vad uppfattade du att denne person främst ville uppnå med sitt erbjudande?			X
	Har du eller någon annan polisanmält händelsen?			X
Fördjupning utsatthet	Upplever du att din egen utsatthet i egenskap av förtroendevald var värre (fler eller allvarigare händelser) under någon specifik månad under föregående år (2022)?			
	Vilken månad var det?			X
	Upplever du att någon av de händelser som du utsattes för som politiskt förtroendevald under föregående år kan ha att göra med förövarens/förövarnas negativa eller fientliga uppfattningar om:		X	
	<i>Viss hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund</i>			
	<i>Viss religionstillhörighet</i>			
	<i>Viss sexuell läggning</i>			
	<i>Könsöverskridande identitet eller uttryck (tex. transperson)</i>			
	Förekom det något muntligt, skriftligt eller fysiskt angrepp av sexuell karaktär vid någon av de händelser som du utsattes för som politiskt förtroendevald under föregående år (2022)?			
	Har det vidtagits några säkerhetsåtgärder till följd av det du utsattes för under föregående år (2022)?		X	
	Har de händelser du utsatts för under föregående år påverkat ditt privatliv?			
Oro, konsekvenser och andras utsatthet	Har någon anhörig till dig utsatts för brott eller annan liknande obehaglig händelse under föregående år (2022) på grund av ditt politiska förtroendeuppdrag?	X		
	Känner du någon som utsatts för brott eller annan liknande obehaglig händelse under föregående år (2022) på grund av att han eller hon hade politiskt förtroendeuppdrag?	X		
	Känner du någon politiskt förtroendevald som utsatts för korruptionsförsök under föregående år (2022)?	X		
	Har du under föregående år (2022) varit <i>orolig</i> för att du själv eller anhörig skulle bli utsatt för brott eller liknande obehagliga händelser på grund av ditt politiska förtroendeuppdrag?	X	X	
	Har du någon gång under föregående år (2022) på grund av utsatthet och/eller oro ...			
	... övervägt att byta eller lämna ett specifikt uppdrag?	X		
	... bytt eller lämnat ett specifikt uppdrag?	X		
	... övervägt att byta eller lämna samtliga uppdrag?	X		
	... lämnat samtliga uppdrag?	X		

	... tvekat inför en åtgärd eller ett beslut?	X		
	... påverkats till att fatta annat beslut eller vidta annan åtgärd?	X		
	... undvikit att engagera dig eller uttala dig i en specifik fråga?	X		
	... begränsat din aktivitet på sociala medier?	X		
Frågeområde	Frågor i webbenkät	Finns även i postenkäten	Flervalsfråga	Fråga med villkor
	Du svarade att du har undvikit att engagera dig eller uttala dig i en specifik fråga under föregående år (2022) på grund av utsatthet och/eller oro. Vilken typ av fråga gällde det?			X
<i>Information om säkerhetsrutiner</i>	Finns det någon handlingsplan för hur man ska hantera politiskt förtroendevaldas utsatthet för brott eller liknande obehagliga händelser?	X	X	
	Finns det någon säkerhetsansvarig som du kan vända dig till om du som politiskt förtroendevald blir utsatt för brott eller liknande obehagliga händelser?	X	X	

Bilaga 5 Internt bortfall

Bilaga 5, Tabell 1. Internt bortfall för frågorna i webbenkäten och postenkäten i PTU 2023.

Variabelnamn	Internt bortfall	Webbenkät	Postenkät
F2	Ungefär hur länge har du varit ledamot i fullmäktige och/eller riksdag sammanlagt?	0,2%	2,2%
F3	I vilken omfattning utövade du ditt uppdrag som politiskt förtroendevald under föregående år (2022)?	0,2%	2,3%
F4	Vilket eller vilka av dessa politiska förtroendeuppdrag liknar mest de uppdrag du hade under föregående år (2022), och vilken roll hade du inom dessa uppdrag?	0,4%	2,6%
F5	I vilken utsträckning upplever du att du i egenskap av politiskt förtroendevald blivit omskriven eller omtalad i medier (inklusive sociala medier) under föregående år (2022)?	0,2%	3,7%
F6	I vilken utsträckning var du själv, i egenskap av politiskt förtroendevald, aktiv på internet eller sociala medier (exempelvis genom blogg, hemsida, chattforum, Facebook eller Twitter) under föregående år (2022)?	0,2%	0,3%
F7	I vilken utsträckning bedömer du att du i egenskap av politiskt förtroendevald är känd bland allmänheten?	0,1%	0,2%
N1	Är du född i Sverige?	0,4%	0,2%
N2	Är dina föräldrar födda i Sverige?	0,2%	2,1%
F9	Med vem delar du bostad?	0,1%	0,2%
F10	Har du <i>på grund av ditt politiska uppdrag</i> någon gång blivit utsatt för något av följande? (Våld, skadegörelse och stöld, webbenkät)	0,0%	
F10p	Har du <i>på grund av ditt politiska uppdrag</i> någon gång blivit utsatt för något av följande? (Våld, skadegörelse och stöld, postenkät)		
F10p_1	Slag, spark eller liknande		1,2%
F10p_2	Knuff eller liknande		1,0%
F10p_3	Våld med vapen		1,4%
F10p_4	Anlagd brand/sprängning		1,3%
F10p_5	Klotter		1,3%
F10p_6	Stöld		1,5%
F10p_7	Annan form av skadegörelse		1,7%
F10p_8	Annan form av våld		1,9%
F11	Har du <i>på grund av ditt politiska uppdrag</i> någon gång blivit utsatt för något av följande? Redovisa endast situationer som upplevts som hotfulla. (Hot och trakasserier, webbenkät)	0,0%	
F11p	Har du <i>på grund av ditt politiska uppdrag</i> någon gång blivit utsatt för något av följande? Redovisa endast situationer som upplevts som hotfulla. (Hot och trakasserier, postenkät)		
F11p_1	Hotfullt uttalande öga mot öga		2,2%
F11p_2	Hotfullt telefonsamtal		3,3%
F11p_3	Hotfullt sms/mms		3,8%
F11p_4	Hotfullt brev/vykort		3,6%
F11p_5	Hotfull e-post		3,4%
F11p_6	Hot/påhopp via sociala medier		3,2%
F11p_7	Kapat internetkonto (eller falskt konto skapat i ditt namn)		3,8%
F11p_8	Uthängd på internet		3,8%
F11p_9	Uthängd på affisch/flygblad		3,8%
F11p_10	Oönskad vara beställd i ditt namn		3,9%
F11p_11	Hotfull "gåva"		3,8%
F11p_12	Blivit olovligen fotgraderad/inspelad		3,8%
F11p_13	Obehagligt besök, förföljelse eller kartläggning		3,8%
F11p_14	Falska anmälningar		3,6%
F11p_15	Annan hotfull händelse		4,0%
F12	Har du <i>på grund av ditt politiska uppdrag</i> någon gång blivit utsatt för något av följande? (Korrptionsförsök, webbenkät)	0,0%	
F12p	Har du <i>på grund av ditt politiska uppdrag</i> under föregående år (2022) blivit utsatt för något av följande? (Korrptionsförsök, postenkät)		2,8%

Variabelnamn	Internt bortfall	Webbenkät	Postenkät
F13	Skedde någon eller några av dessa händelser under föregående år (2022)? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,0%	
F14	Hur många händelser uppskattar du att det rör det sig om totalt under föregående år (2022)? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,0%	
F15	Vilken händelse var den senaste under 2022? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,0%	
N3	När under föregående år (2022) skedde den senaste händelsen? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,0%	9,4%
N4	Bedömer du att händelsen skedde i huvudsak med anledning av någon valrörelse eller kampanj? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,3%	10,9%
N5	Vilken eller vilka valrörelser eller kampanjer? (Våld, skadegörelse och stöld)	1,3%	5,1%
F16	Hur många förövare var närvarande vid händelsen? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,3%	
N6	Vad hade förövaren/förövarna för kön? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,6%	9,4%
N7	Hur gammal bedömer du att förövaren/förövarna var? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,6%	
F17	Innebar händelsen att du fick sådana skador att du besökte läkare, sjuksköterska eller tandläkare? (Våld, skadegörelse och stöld)	8,1%	
F18	Vilken bevapning förekom vid händelsen? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,0%	
F19	Hur uppfattade du händelsen? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,0%	14,1%
F34	Har du tidigare blivit utsatt av samma förövare? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,0%	9,4%
F20	Kände du förövaren/förövarna som utsatte dig sedan tidigare? (Våld, skadegörelse och stöld)	1,3%	9,4%
F21	Uppfattade du förövaren/förövarna som något av följande? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,9%	9,4%
F22	Uppfattade du förövaren/förövarna som medlem i något av följande? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,3%	7,8%
F23	Vad tror du att förövaren/förövarna främst ville uppnå med sitt handlande? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,3%	7,8%
F24	Förknippade du händelsen med något av följande? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,0%	7,8%
F25	I vilket sammanhang inträffade händelsen? (Våld, skadegörelse och stöld)	8,1%	
F26	Var du själv i kontakt med polisen med anledning av händelsen? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,0%	
F27	Har du eller någon annan polisanmält händelsen? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,0%	7,8%
F28	Hur skulle du beskriva dina erfarenheter av polisen i det här ärendet? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,0%	
F29	Vilket var det främsta skälet till att händelsen inte anmäldes till polisen? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,6%	
F30	Rapporterade du händelsen till någon (annan än polisen)? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,0%	7,8%
F31	I vilken utsträckning har du <i>haft behov av</i> stöd eller hjälp i samband med händelsen? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,0%	7,8%
F32	I vilken utsträckning har du <i>fått</i> stöd eller hjälp i samband med händelsen? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,0%	7,8%
F33	Av vem eller vilka har du fått stöd eller hjälp? (Våld, skadegörelse och stöld)	0,0%	
F38	Skedde någon eller några av dessa händelser under föregående år (2022)? (Hot och trakasserier)	0,0%	
F39	Hur många händelser uppskattar du att det rör det sig om totalt under föregående år (2022)? (Hot och trakasserier)	0,3%	
F40	Vilken händelse var den senaste under 2022? (Hot och trakasserier)	0,0%	
N8	När under föregående år (2022) skedde den senaste händelsen? (Hot och trakasserier)	0,2%	1,6%
N9	Bedömer du att händelsen skedde i huvudsak med anledning av någon valrörelse eller kampanj? (Hot och trakasserier)	0,4%	2,0%
N10	Vilken eller vilka valrörelser eller kampanjer? (Hot och trakasserier)	0,3%	2,2%
F41	Mot vem eller vad riktades händelsen? (Hot och trakasserier)	0,2%	
N11	Hur många förövare var närvarande vid händelsen? (Hot och trakasserier)	0,0%	
N12	Vad hade förövaren/förövarna för kön? (Hot och trakasserier)	0,5%	3,6%
N13	Hur gammal bedömer du att förövaren/förövarna var? (Hot och trakasserier)	0,2%	
F42	Hur uppfattade du händelsen? (Hot och trakasserier)	0,3%	3,2%
F57	Har du tidigare blivit utsatt av samma förövare? (Hot och trakasserier)	0,3%	3,2%
F43	Kände du förövaren/förövarna som utsatte dig sedan tidigare? (Hot och trakasserier)	0,4%	4,3%

Variabelnamn	Internt bortfall	Webbenkät	Postenkät
F44	Uppfattade du förövaren/förövarna som något av följande? (Hot och trakasserier)	0,3%	3,6%
F45	Uppfattade du förövaren/förövarna som medlem i något av följande? (Hot och trakasserier)	1,1%	4,0%
F46	Vad tror du att förövaren/förövarna främst ville uppnå med sitt handlande? (Hot och trakasserier)	0,4%	4,0%
F47	Förknippade du händelsen med något av följande? (Hot och trakasserier)	0,6%	5,1%
F48	I vilket sammanhang inträffade händelsen? (Hot och trakasserier)	0,0%	4,3%
F49	Var du själv i kontakt med polisen med anledning av händelsen? (Hot och trakasserier)	0,3%	4,3%
F50	Har du eller någon annan polisanmält händelsen? (Hot och trakasserier)	0,3%	4,0%
F51	Hur skulle du beskriva dina erfarenheter av polisen i det här ärendet? (Hot och trakasserier)	0,6%	3,2%
F52	Vilket var det främsta skälet till att händelsen inte anmäldes till polisen? (Hot och trakasserier)	0,1%	
F53	Rapporterade du händelsen till någon (annan än polisen)? (Hot och trakasserier)	0,5%	
F54	I vilken utsträckning har du <i>haft behov av</i> stöd eller hjälp i samband med händelsen? (Hot och trakasserier)	0,4%	
F55	I vilken utsträckning har du <i>fått</i> stöd eller hjälp i samband med händelsen? (Hot och trakasserier)	0,5%	
F56	Av vem eller vilka har du fått stöd eller hjälp? (Hot och trakasserier)	0,0%	
F61	Skedde någon av dessa händelser under föregående år (2022)? (Korruptionsförsök)	8,6%	
F62	Hur många händelser uppskattar du att det rör det sig om totalt under föregående år (2022)? (Korruptionsförsök)	0,6%	
F63	Vilka av följande opassande erbjudanden fick du under föregående år (2022)? (Korruptionsförsök)	2,2%	
F64	Om du tänker på det senaste opassande erbjudandet du fick under föregående år (2022) – vad uppfattade du att personen främst ville uppnå med sitt erbjudande? (Korruptionsförsök)	0,0%	
F65	Har du eller någon annan polisanmält det senaste opassande erbjudandet du fick? (Korruptionsförsök)	0,0%	
F66	Vilken relation har du till den person som senast försökt utnyttja er relation för att påverka dig i ditt uppdrag? (Korruptionsförsök)	0,0%	
F68	Vad uppfattade du att denne person främst ville uppnå med sitt erbjudande? (Korruptionsförsök)	0,0%	
F67	Har du eller någon annan polisanmält händelsen? (Korruptionsförsök)	0,7%	
N14	Upplever du att din egen utsatthet i egenskap av förtroendevald var värre (fler eller allvarligare händelser) under någon specifik månad under föregående år (2022)?	0,4%	
N15	Vilken månad var det?	0,0%	
F73	Upplever du att någon av de händelser som du utsattes för som politiskt förtroendevald under föregående år kan ha att göra med förövarens/förövarnas negativa eller fientliga uppfattningar om ... (hatbrott)	0,6%	
E6	Förekom det något muntligt, skriftligt eller fysiskt angrepp av sexuell karaktär vid någon av de händelser som du utsattes för som politiskt förtroendevald under föregående år (2022)?	0,2%	
F71	Har det vidtagits några säkerhetsåtgärder till följd av det du utsattes för under föregående år (2022)?	0,2%	
F72	Har de händelser du utsatts för under föregående år påverkat ditt privatliv?	0,3%	
F74	Har någon anhörig till dig utsatts för brott eller annan liknande obehaglig händelse under föregående år (2022) på grund av ditt politiska förtroendeuppdrag?	0,1%	1,5%
F75	Känner du någon som utsatts för brott eller annan liknande obehaglig händelse under föregående år (2022) på grund av att han eller hon hade politiskt förtroendeuppdrag?	0,3%	1,7%
F76	Känner du någon politiskt förtroendevald som utsatts för korruptionsförsök under föregående år (2022)?	0,2%	1,6%
F77	Har du under föregående år (2022) varit orolig för att du själv eller anhörig skulle bli utsatt för brott eller liknande obehagliga händelser på grund av ditt politiska förtroendeuppdrag?	0,1%	1,4%
F78_a	Har du någon gång under föregående år (2022) på grund av utsatthet och/eller oro övervägt att byta eller lämna ett specifikt uppdrag?	0,2%	2,0%
F78_b	Har du någon gång under föregående år (2022) på grund av utsatthet och/eller oro bytt eller lämnat ett specifikt uppdrag?	0,3%	2,6%
F78_c	Har du någon gång under föregående år (2022) på grund av utsatthet och/eller oro övervägt att byta eller lämna samtliga uppdrag?	0,4%	2,4%
F78_d	Har du någon gång under föregående år (2022) på grund av utsatthet och/eller oro lämnat samtliga uppdrag?	0,6%	2,4%
F78_e	Har du någon gång under föregående år (2022) på grund av utsatthet och/eller oro tvekat inför en åtgärd eller ett beslut?	0,4%	2,3%
F78_f	Har du någon gång under föregående år (2022) på grund av utsatthet och/eller oro påverkats till att fatta annat beslut eller vidta annan åtgärd?	0,4%	2,3%

Variabelnamn	Internt bortfall	Webbenkät	Postenkät
F78_g	Har du någon gång under föregående år (2022) på grund av utsatthet och/eller oro undvikit att engagera dig eller uttala dig i en specifik fråga?	0,4%	2,2%
F78_h	Har du någon gång under föregående år (2022) på grund av utsatthet och/eller oro begränsat din aktivitet på sociala medier?	0,3%	2,6%
N16	Du svarade att du har undvikit att engagera dig eller uttala dig i en specifik fråga under föregående år (2022) på grund av utsatthet och/eller oro. Vilken typ av fråga gällde det?	12,8%	
F79	Finns det någon handlingsplan för hur man ska hantera politiskt förtroendevaldas utsatthet för brott eller liknande obehagliga händelser?	0,1%	1,3%
F80	Finns det någon säkerhetsansvarig som du kan vända dig till om du som politiskt förtroendevald blir utsatt för brott eller liknande obehagliga händelser?	0,1%	0,8%
F82	Får SCB lämna ut dina kontaktuppgifter till Brå?	0,6%	1,0%

Bilaga 6 Kvalitetsdeklaration PTU 2023

KVALITETSDEKLARATION

Politikernas trygghetsundersökning (PTU) 2023

Ämnesområde

Rättsväsende

Statistikområde

Kriminalstatistik

Produktkod

RV0108

Referenstid

Undersökningens frågor undersöker förhållanden under olika typer av tidsperioder, beroende på frågeavsnitt i enkäten. Här följer en sammanfattande beskrivning av de olika tidsperioder som gäller för de olika frågeavsnitten:

1. Bakgrundsförhållanden och det politiska förtroendeuppdraget

Detta avsnitt innehåller frågor med tre olika referensperioder:

- ända fram till tidpunkten för datainsamlingen
- förhållanden som råder vid svarstillfället
- föregående kalenderår (2022).

2. Utsatthet

Frågorna om utsatthet för brott utgår först från utsatthet någon gång, och därefter ställs uppföljningsfrågor om huruvida utsattheten skedde under det föregående kalenderåret (2022).

3. Fördjupning utsatthet

Referensperioden i detta avsnitt är det föregående kalenderåret (2022).

4. Oro, konsekvenser och andras utsatthet

Referensperioden i detta avsnitt är det föregående kalenderåret (2022).

5. Information om säkerhetsrutiner

I detta avsnitt löper referensperioden ända fram till tidpunkten för svarstillfället.

Statistikens kvalitet	3
1 Relevans	3
1.1 Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1 Statistikens ändamål	3
1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov	3
1.2 Statistikens innehåll	3
1.2.1 Objekt och population	4
1.2.2 Variabler	4
1.2.3 Statistiska mått	7
1.2.4 Redovisningsgrupper	7
1.2.5 Referenstider	8
2 Tillförlitlighet	9
2.1 Tillförlitlighet totalt	9
2.2 Osäkerhetskällor	10
2.2.1 Urval	10
2.2.2 Ramtäckning	10
2.2.3 Mätning	10
2.2.4 Bortfall	11
2.2.5 Bearbetning	12
2.2.6 Modellantaganden	13
2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig	13
3 Aktualitet och punktlighet	13
3.1 Framställningstid	13
3.2 Frekvens	13
3.3 Punktlighet	13
4 Tillgänglighet och tydlighet	13
4.1 Tillgång till statistiken	13
4.2 Möjlighet till ytterligare statistik	13
4.3 Presentation	13
4.4 Dokumentation	14
5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet	14
5.1 Jämförbarhet över tid	14
5.2 Jämförbarhet mellan grupper	14
5.3 Sammanvändbarhet i övrigt	14
5.4 Numerisk överensstämmelse	15
Allmänna uppgifter	15
A Klassificeringen Sveriges officiella statistik	15
B Sekretess och personuppgiftsbehandling	15
C Bevarande och gallring	15
D Uppgiftsskyldighet	15
E EU-reglering och internationell rapportering	15
F Historik	15
G Kontaktuppgifter	16

Statistikens kvalitet

1 Relevans

Behovet av faktabaserad information om förtroendevalda personers utsatthet för brott är stort, eftersom denna typ av utsatthet i längden riskerar att bli ett hot mot demokratin. I detta sammanhang är Politikernas trygghetsundersökning (PTU) en viktig källa, då det saknas andra större undersökningar av detta slag i Sverige. PTU kan även utgöra ett underlag för rättsväsendets arbete för att minska denna typ av brottslighet.

Sedan 2012 har Brå genomfört PTU vartannat år, enligt instruktion från regeringen. I rapporten ges en övergripande redogörelse för förtroendevaldas utsatthet för olika typer av händelser som är kopplade till deras politiska uppdrag, samt vilka konsekvenser utsattheten får för de förtroendevalda. Rapporten är överlag beskrivande.

1.1 Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

Det främsta syftet med Politikernas trygghetsundersökning (PTU) är att mäta hur omfattning och konsekvenser av hot och trakasserier samt våld, skadegörelse och stöld mot förtroendevalda har utvecklats över tid. Detta är mycket värdefull kunskap eftersom det inte finns någon specifik brottskod som kan användas när ett brott skett mot en person på grund av att denne är politiskt förtroendevald, och det går därför inte att använda statistiken över anmälda brott.

Undersökningen ska kunna utgöra ett underlag för framtida åtgärder som syftar till att motverka och förebygga trakasserier, hot och våld mot förtroendevalda, både generellt och specifikt under valrörelser.

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

PTU:s primära användare är regeringen och riksdagen, som underlag för beslut på nationell nivå. Även riksdagens säkerhetsenhet och regeringspartiernas säkerhetsansvariga använder sig av resultaten från undersökningen. Den används också av

- Polisens specialistgrupper för demokratihotande brottslighet, som underlag för utredningsarbete och brottsförebyggande arbete
- Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), i deras arbete med att bland annat utbilda förtroendevalda runt om i landet i frågor som rör utsatthet för hot och våld samt säkerhetsfrågor
- Brottsoffermyndigheten, i deras arbete med att sprida kunskap till förtroendevalda om hur vanligt det är med utsatthet och vart de som utsatts kan vända sig för stöd och hjälp
- statsvetenskapliga institutioner m.fl. vid olika universitet, för att följa utvecklingen och för initiering av forskning.

1.2 Statistikens innehåll

Redovisningen av utsattheten för olika typer av händelser samt oro bland förtroendevalda, och dess konsekvenser, sker på individnivå, vilket innebär att andelen förtroendevalda som uppger att de utsatts, att de känt oro eller att detta fått konsekvenser redovisas. När det gäller mer djupgående information om händelserna som skett redovisas dessa som andelen händelser.

1.2.1 Objekt och population

Undersökningen är en totalundersökning, där populationen är personer som var registrerade som ordinarie ledamöter i kommunfullmäktige, regionfullmäktige och/eller riksdag i Valmyndighetens register "Nuvarande ledamöter" den 1 december 2022. Ledamöter i regeringen ingår inte i undersökningen, eftersom det är en mycket liten grupp, som i många avseenden skiljer sig från övriga förtroendevalda. På grund av att gruppen är så pass liten hade den inte varit möjlig att särredovisa i resultaten.

1.2.2 Variabler

Nedan följer en lista på de variabler som finns i PTU 2023.

Registervariabler – inhämtas från befintliga register hos Valmyndigheten

Valtyp (kommun, region, riksdag)

Län

Kommun

Partitillhörighet

Datum för tillträde

Kön (juridiskt)

Födelseår

Processdata, urvalsinformation, vikter

Löpnummer (SCBid)

Kalibreringsvikt

Svarsdatum

Svar via webb-/postenkät

Ledamot både i riksdag och i fullmäktige/enda i riksdag

Frågeformulär

Bakgrundvariabler

Tid som ledamot

Uppdragets omfattning under det föregående året

Vilka politiska förtroendeuppdrag respondenten har

I vilken utsträckning respondenten var omskriven eller omtalad i medier under det föregående året

I vilken utsträckning respondenten var aktiv på internet eller sociala medier under det föregående året

I vilken utsträckning respondenten är känd av allmänheten

Född i Sverige eller ej

Föräldrar födda i Sverige eller ej

Vem/vilka respondenten delar bostad med

Utsatthet för våld, skadegörelse och stöld

Utsatt för slag, spark eller liknande någon gång

Utsatt det föregående året

Utsatt för knuff eller liknande någon gång

Utsatt det föregående året

Utsatt för våld med vapen någon gång

Utsatt det föregående året

Utsatt för anlagd brand/sprängning någon gång

Utsatt det föregående året

Utsatt för klotter någon gång

Utsatt det föregående året

Utsatt för stöld någon gång

Utsatt det föregående året
Utsatt för annan form av skadegörelse någon gång
Utsatt det föregående året
Utsatt för annan form av våld någon gång
Utsatt det föregående året
Antal händelser det föregående året
Vilken var den senaste händelsen

Uppföljningsfrågor senaste händelsen

Vilken månad skedde senaste händelsen
Koppling till valrörelsen
Om ja, vilken valrörelse/vilka valrörelser
Antal förövare
Kön på förövare
Ålder på förövare
Skador som ledde till behov av sjukvård
Om förövaren var beväpnad
Hur händelsen uppfattades
Tidigare utsatt av samma förövare
Kände förövaren sedan tidigare
Hur förövaren uppfattades
Uppfattade förövaren som medlem i någon grupp
Vad förövaren uppfattades vilja uppnå
Förknippade händelsen med något
Sammanhang då händelsen inträffade
Varit i kontakt med polisen
Polisanmält händelsen
Om ja, erfarenheter av polisen
Om nej, främsta skäl till att polisanmälan inte gjordes
Rapporterat händelsen till annan än polisen
Behov av stöd eller hjälp
Fått stöd eller hjälp
Om ja, fått stöd eller hjälp av vem

Utsatthet för hot och trakasserier

Utsatt för hotfullt uttalande öga mot öga någon gång
Utsatt det föregående året
Utsatt för hotfullt telefonsamtal någon gång
Utsatt det föregående året
Utsatt för hotfullt sms/mms någon gång
Utsatt det föregående året
Utsatt för hotfullt brev/vykort någon gång
Utsatt det föregående året
Utsatt för hotfullt e-post någon gång
Utsatt det föregående året
Utsatt för hot/påhopp via sociala medier någon gång
Utsatt det föregående året
Utsatt för kapat internetkonto (eller att någon skapat falskt konto) någon gång
Utsatt det föregående året
Blivit uthängd på internet någon gång
Utsatt det föregående året
Blivit uthängd på affisch/flygblad någon gång

Utsatt det föregående året
Fått oönskad vara beställd i sitt namn någon gång
Utsatt det föregående året
Fått hotfull "gåva" någon gång
Utsatt det föregående året
Blivit olovligen fotograferad/filmad någon gång
Utsatt det föregående året
Utsatt för obehagligt besök, förföljelse eller kartläggning någon gång
Utsatt det föregående året
Utsatt för falska anmälningar någon gång
Utsatt det föregående året
Utsatt för annan hotfull händelse någon gång
Utsatt det föregående året
Antal händelser det föregående året
Vilken var den senaste händelsen

Uppföljningsfrågor senaste händelsen

Vilken månad skedde senaste händelsen

Koppling till valrörelsen

Om ja, vilken valrörelse/vilka valrörelser

Mot vem eller vad riktades händelsen

Antal förövare

Kön på förövare

Ålder på förövare

Hur händelsen uppfattades

Tidigare utsatt av samma förövare

Kände förövaren sedan tidigare

Hur förövaren uppfattades

Uppfattade förövaren som medlem i någon grupp

Vad förövaren uppfattades vilja uppnå

Förknippade händelsen med något

Sammanhang då händelsen inträffade

Varit i kontakt med polisen

Polisanmält händelsen

Om ja, erfarenheter av polisen

Om nej, främsta skäl till att polisanmälan inte gjordes

Rapporterat händelsen till annan än polisen

Behov av stöd eller hjälp

Fått stöd eller hjälp

Om ja, fått stöd eller hjälp av vem

Utsatthet för korruptionsförsök

Utsatt för ett opassande erbjudande om gåva eller tjänst någon gång

Utsatt det föregående året

Utsatt för att en bekant försökt utnyttja relationen någon gång

Utsatt det föregående året

Antal händelser det föregående året

Vilken var den senaste händelsen

Uppföljningsfrågor senaste händelsen

Typ av opassande erbjudande

Vad personen uppfattades vilja uppnå

Polisanmält det opassande erbjudandet
Relation till den person som senast försökt utnyttja relationen
Vad personen uppfattades vilja uppnå
Polisanmält händelsen

Frågor om den totala utsattheten under det föregående året

Utsattheten värre under någon månad

Om ja, vilken månad

Kan utsattheten vara ett hatbrott

Förekomst av muntligt, skriftligt eller fysiskt angrepp av sexuell karaktär

Vidtagna säkerhetsåtgärder

Påverkan på privatlivet

Oro för brott samt konsekvenser och frågor om andras utsatthet under det föregående året

Anhörig utsatt på grund av det politiska uppdraget

Känner någon annan förtroendevald som utsatts för brott p.g.a. sitt uppdrag

Känner någon annan förtroendevald som utsatts för korruptionsförsök p.g.a. sitt uppdrag

Oro över att själv utsättas, eller att någon anhörig ska utsättas

Konsekvenser av utsatthet och/eller oro

Information om säkerhetsrutiner

Kännedom om handlingsplan

Kännedom om säkerhetsansvarig att vända sig till

1.2.3 Statistiska mått

I rapporten används två typer av beräkningar. För det första används beräkningar på individnivå, vilket innebär andelar av populationen förtroendevalda i kommunfullmäktige, regionfullmäktige och riksdag, särredovisat för kön. För det andra används beräkningar på händelsenivå, vilket innebär andelar av händelser som rapporterats som den senaste händelsen under 2022. Även händelserna särredovisas för kön.

I resultatredovisningen används ibland sammanslagningar av frågor. Ett exempel på detta är redovisningen av total andel utsatta under det föregående året, som är en sammanslagning av kategorierna hot och trakasserier samt våld, skadegörelse och stöld. Ett annat exempel är redovisningen av senaste händelsen totalt, där den senaste händelsen som rörde hot och trakasserier och den senaste händelsen som rörde våld, skadegörelse och stöld slagits ihop.

1.2.4 Redovisningsgrupper

Samtliga resultat i rapporten redovisas uppdelat på kvinnor och män, med undantag för när resultaten blir för osäkra genom att antalet respondenter i de olika grupperna blir för litet. Redovisningsgrupperna ålder, svensk/utländsk bakgrund, partitillhörighet, politisk församling, kommungrupp, län och polisregion används vid redovisningen av andel utsatta under det föregående året, totalt och uppdelat på kön.

Följande redovisningsgrupper används i PTU 2023:

Kön¹

Män
Kvinnor

Ålder

29 år och yngre
30–39 år
40–49 år
50–59 år
60–69 år
70 år och äldre

Svensk/utländsk bakgrund

Svenskfödda med minst en förälder svenskfödd
Utrikesfödda, eller svenskfödda med båda föräldrarna utrikesfödda

Partitillhörighet

Centerpartiet
Kristdemokraterna
Liberalerna
Moderaterna
Miljöpartiet
Socialdemokraterna
Sverigedemokraterna
Vänsterpartiet
Övriga partier

Politisk församling

Kommunfullmäktige
Regionfullmäktige
Riksdag

Kommungrupp

Storstäder
Pendlingskommun nära storstad
Större stad
Pendlingskommun nära större stad
Lågpendlingskommun nära större stad
Mindre stad/tätort
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort
Landsbygdskommun
Landsbygdskommun med besöksnäring

Län

Polisregion

1.2.5 Referenstider

Undersökningen använder olika tidsperioder beroende på frågeavsnitt i enkäten.

¹ Uppgifter om kön avser juridiskt kön.

Bakgrundsförhållanden och det politiska förtroendeuppdraget

Detta avsnitt innehåller frågor med tre olika referensperioder:

- För frågan om hur länge respondenten sammanlagt innehaft förtroendeuppdrag löper referensperioden ända fram till tidpunkten för datainsamlingen.
- För frågorna om vem respondenten delar bostad med och om i vilken utsträckning respondenten bedömer att hen är känd bland allmänheten avses de förhållanden som råder vid svarstillfället.
- För frågorna om i vilken omfattning respondenten utövade sitt politiska uppdrag, vilka politiska uppdrag hen har, i vilken utsträckning respondenten blivit omskriven eller omtalad i medier och i vilken utsträckning respondenten själv varit aktiv på internet och sociala medier är referensperioden det föregående kalenderåret (2022).

Utsatthet

Frågorna om utsatthet för brott utgår först från utsatthet någon gång, och därefter ställs uppföljningsfrågor om huruvida utsattheten skedde under det föregående kalenderåret (2022).

Fördjupning utsatthet

Referensperioden i detta avsnitt är det föregående kalenderåret (2022).

Oro, konsekvenser och andras utsatthet

Referensperioden i detta avsnitt är det föregående kalenderåret (2022).

Information och säkerhetsrutiner

I detta avsnitt löper referensperioden ända fram till tidpunkten för svarstillfället.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Politikernas trygghetsundersökning är en totalundersökning bland samtliga ordinarie ledamöter i kommun- och regionfullmäktige samt i riksdagen. Majoriteten av de förtroendevalda i Sverige är så kallade fritidspolitiker, vilket innebär att man ägnar sig åt politik vid sidan av sitt vanliga arbete och att det endast utgår ett litet arvode (om något alls). Enligt SCB har endast 4 procent i kommunerna hel- eller deltidsarvode, medan motsvarande andel i regionerna är 7 procent.² Även i PTU 2023 utövar majoriteten av de förtroendevalda sina uppdrag på fritiden (73,6 procent), 16,6 procent på deltid och knappt 9,8 procent på heltid. Att det i PTU är en överrepresentation av förtroendevalda med del- och heltidsuppdrag beror på att endast de som är ordinarie ledamöter i fullmäktige och riksdag tillfrågas om att medverka i undersökningen.

Att undersökningens population endast omfattar ledamöter i fullmäktigeförsamlingar och i riksdagen innebär att den främst fångar upp utsatthet hos den grupp förtroendevalda som har ett tydligt politiskt uppdrag av lite större omfattning, och den reflekterar inte nödvändigtvis utsatthet hos den stora gruppen förtroendevalda med mindre omfattande uppdrag. De förtroendevalda som inte ingår i PTU är de som inte är ordinarie ledamöter i fullmäktige eller riksdag. Dessa motsvarar ungefär två tredjedelar av alla politiskt förtroendevalda i Sverige.

Det är troligt att politiker i fullmäktige och riksdag utsätts i större utsträckning än politiker som inte ingår i fullmäktige eller riksdag. Om så är fallet kan resultaten inte helt generaliseras till alla politiskt förtroendevalda. Sammanfattningsvis representerar dock de drygt 8 000 förtroendevalda som besvarade frågorna i PTU 2023 gruppen ordinarie ledamöter i fullmäktige och riksdag mycket väl.

² Statistiska centralbyrån, SCB (2020). *Förtroendevalda i kommuner och regioner 2019*. Demokratistatistisk rapport nr 26. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

2.2 Osäkerhetskällor

I PTU är bortfallet den felkälla som bedöms ha störst betydelse för tillförlitligheten. För att materialet på bästa möjliga sätt ska representera de förtroendevalda i kommun- och regionfullmäktige och riksdag används ett viktningsförfarande med en så kallad kalibreringsvikt, som korrigerar för bortfallsfel och i möjligaste mån korrigerar för att svarsfrekvensen är olika i de olika grupper som populationen utgör. Eftersom PTU är en totalundersökning dras inte undersökningen med urvalsfel utan kalibreringsvikten som används i PTU syftar då endast till korrigering av de kända delarna av bortfallsfelet, så att resultaten blir så representativa som möjligt vid analysen av materialet.

Vid tolkning av resultaten är det viktigt att ha i åtanke att undersökningen lämpar sig bättre för att studera utvecklingen över tid och jämföra olika grupper med förtroendevalda än för att skatta exakta nivåer av utsatthet bland förtroendevalda.

2.2.1 Urval

Då PTU är en totalundersökning bidrar inte denna källa till osäkerhet i statistiken.

2.2.2 Ramtäckning

Politikernas trygghetsundersökning är en totalundersökning där samtliga ordinarie ledamöter i kommunfullmäktige, regionfullmäktige och riksdag ingår. Populationen utgörs av Valmyndighetens register Nuvarande ledamöter. I registret finns cirka 14 700 förtroendevalda som är registrerade som ordinarie ledamöter. PTU 2023 baseras på uppgifter om de ledamöter som var registrerade i registret den 1 december 2022.

Registret baseras på de uppdrag som finns inom fullmäktige i kommun, region och riksdag. En ledamot som har förtroendeuppdrag i mer än en politisk församling kan därför förekomma flera gånger i registret. Varje ledamot ska dock bara förekomma en gång i undersökningen, varför dubletter (960 personer) rensas ut. Ledamöter i regeringen³ inkluderas inte i undersökningen (18 exkluderade personer). Totalt uppgick rampopulationen i PTU 2023 till 13 705 ordinarie ledamöter i kommun-, region- och regionfullmäktige och i riksdagen.

Vid varje undersökning identifieras ett mindre antal individer i urvalet som övertäckning, det vill säga personer som inte ska ingå i urvalet eftersom de exempelvis har flyttat utomlands eller avlidit. I PTU 2023 utgjordes övertäckningen av sex personer. Då det handlar om endast några enstaka individer i varje undersökning, bedöms täckningsfelet vara försumbart i denna undersökning.

2.2.3 Mätning

PTU är en totalundersökning som bygger på webb- och postenkäter. Datainsamlingen genomförs av Statistiska centralbyrån. I ett första steg fick de förtroendevalda som har digital brevlåda ett brev skickat dit med instruktioner och inloggningsuppgifter för att besvara webbenkäten. De ledamöter som inte hade en digital brevlåda fick motsvarande instruktioner skickade till sig med vanlig post till deras folkbokföringsadress.

Efter ungefär två respektive fyra veckor, skickades påminnelser ut, även dessa med inloggningsuppgifter till webbenkäten. Därefter skickades en postenkät till de förtroendevalda som fortfarande inte besvarat webbenkäten. Som en sista påminnelse skickades ytterligare ett brev med inloggningsuppgifter till webbenkäten.

I denna undersökning bedöms det huvudsakliga problemet med mätfel vara respondentens vilja och möjlighet att lämna rättvisande svar. Det kan förekomma att

³ Ledamöter i regeringen ingår inte i undersökningen eftersom det är en mycket liten grupp, som i många avseenden skiljer sig från övriga förtroendevalda. På grund av att gruppen är så pass liten hade den inte varit möjlig att särredovisa i resultaten.

respondenter väljer att lämna tillrättalagda svar, som antas vara "socialt önskvärda", exempelvis på frågor om huruvida en polisanmälan gjorts eller ej. Det kan också vara svårt att minnas exakt när en händelse ägde rum, och därigenom kan händelser som inte borde vara med i undersökningen ändå rapporteras. Risken finns därmed för såväl över- som underrapportering.

Att brotts handlingar över- eller underrapporteras kan också bero på svårigheten att bedöma om händelsen har att göra med den utsattes förtroendeuppdrag. En del händelser som rapporteras kanske inte hade någon koppling till förtroendeuppdraget, medan andra händelser, som borde ha rapporterats, i stället bortförklaras som "busstreck" eller som att de skett av en slump.

Ett annat problem för validiteten i undersökningen kan tänkas uppstå om de förtroendevalda inte enbart svarar i egenskap av enskilda individer, utan främst som representanter för ett politiskt parti, det vill säga att de tar hänsyn till hur deras svar kan påverka bilden av partiet. Vissa kanske avstår från att rapportera utsatthet av rädsla för att skrämja bort potentiella nya medlemmar och i förlängningen kanske även väljare. Det kan också handla om att rapportera utsatthet i större utsträckning för att förstärka bilden av sitt parti som utsatt.

Händelser kan också placeras fel i tiden, det vill säga att respondenterna felaktigt inkluderar händelser som inträffade före eller efter referensperioden (den så kallade teleskopeffekten), eller exkluderar händelser som egentligen inträffade under referensperioden. I PTU efterfrågas utsatthet under det föregående kalenderåret. Att datainsamlingen genomförs under den första hälften av åren minskar risken för felrapportering jämfört med om den hade genomförts vid ett senare tillfälle under året, längre från referensperioden. Det bör dock noteras att frågor i undersökningen kan gälla händelser som inträffade upp till 16 månader före undersökningstillfället.

Det primära syftet med undersökningen är inte att exakt beräkna antalet händelser som de förtroendevalda utsätts för, utan att få en bild av hur utsattheten utvecklas över tid och hur den ser ut i olika grupper av förtroendevalda.

Alla som medverkat i undersökningen genom postenkäten har kunnat svara på frågor som enligt instruktionerna bara ska besvaras av vissa. I dessa fall har de överflödiga svaren exkluderats, eftersom enkäten i så stor utsträckning som möjligt ska följa strukturen för webbenkäten, där detta sköts automatiskt.

2.2.4 Bortfall

2.2.4.1 Externt bortfall

Svarsfrekvensen i PTU 2023 var 59,2 procent. Det ger ett externt bortfall (även kallat objektsbortfall) på 40,8 procent. Av de svarande var det 85,9 procent som svarade via webbenkät och 14,1 procent som svarade via postenkät.

Bortfallet är generellt högre bland kvinnor och bland yngre personer, samt bland de ledamöter som enbart sitter i riksdagen jämfört med ledamöter som sitter i kommun och/eller region samt riksdag. För att materialet på bästa möjliga sätt ska representera de förtroendevalda i kommun- och regionfullmäktige och riksdag används ett viktningssystem med en så kallad kalibreringsvikt, som korrigerar för bortfallsfel och i möjligaste mån korrigerar för att svarsfrekvensen är olika i de olika grupper som populationen utgör. I PTU redovisas resultat som baseras på både individer och händelser. Det är endast resultat som baseras på individer som vikts med hjälp av kalibreringsvikten, då syftet med vikten är att vikta en individ till populationsnivå. Resultat som baseras på händelser skulle alltså bli vanskliga att vikta med hjälp av kalibreringsvikten, då dessa resultat baseras på händelser som kan förekomma fler än en gång för en och samma individ.

Även om ett högt externt bortfall leder till mer osäkra skattningar behöver det inte nödvändigtvis innebära ett stort problem för möjligheten att generalisera resultaten till populationen, så länge bortfallet är slumpmässigt. Problem uppstår om bortfallet är systematiskt och direkt eller indirekt relaterat till det som är avsett att mätas, något som inte kan korrigeras med hjälp av vikter. Det kan exempelvis handla om att utsatta förtroendevalda i lägre utsträckning deltar i undersökningen – vilket skulle innebära att utsattheten bland förtroendevalda underskattas. Förhållandet kan även vara det motsatta, nämligen att utsatta förtroendevalda deltar i större utsträckning än personer som inte blivit utsatta, vilket i sådana fall i stället skulle innebära en överskattning. Det ska däremot tilläggas att externt bortfall generellt sett medför mindre problem för möjligheterna att följa utvecklingen över tid än att skatta exakta nivåer, om karaktären på bortfallet förhåller sig konstant, det vill säga att graden av mätfel är densamma vid varje mätpunkt.

2.2.4.2 Internt bortfall

Med internt bortfall (även kallat partiellt bortfall) menas att en person som medverkar i undersökningen inte besvarar alla frågor som ställs. I enkätundersökningar karaktäriseras det interna bortfallet av att vissa frågor inte besvarats alls, eller att två svarsalternativ markerats trots att endast ett efterfrågats.

Storleken på det interna bortfallet beror på vilken datainsamlingsmetod som använts. I webbenkäten finns logiska kontroller inbyggda, vilket gör att respondenten till exempel inte kan lämna vissa frågor obesvarade eller ange fler svarsalternativ än vad som efterfrågas. Det gör att det interna bortfallet i webbenkäten är betydligt mindre än i postenkäten. För majoriteten av frågorna i webbenkäten ligger bortfallet under 2,0 procent och bedöms generellt sett inte ha någon större betydelse för tolkningen av resultaten. Detta interna bortfall som ändå uppstått i webbenkäten beror på att vissa frågor inte har logiska kontroller och det är därför möjligt att hoppa över frågan, eller att det är en så kallad fritextfråga som inte heller styrs av samma logiska kontroller.

Det interna bortfallet är högre i postenkäten eftersom motsvarande logiska kontroller inte finns där. Det interna bortfallet i postenkäten kan dock bara påverka undersökningens tillförlitlighet marginellt, eftersom de som svarat via postenkät endast utgör 14,1 procent av de svarande totalt sett, medan de som svarat via webbenkät är i klar majoritet (85,9 procent). Däremot varierar det interna bortfallet beroende på fråga, och en mer utförlig redogörelse för det interna bortfallet finns därför i den tekniska rapporten för PTU 2023.

2.2.5 Bearbetning

I PTU gör SCB vissa kontroller i samband med datainsamlingen. När dessa data levererats till Brå görs vidare granskningar och rättningar för att bland annat korrigera för felaktigt ifyllda enkäter.

För att minimera risken för fel pågår ett kontinuerligt arbete för att försöka automatisera en så stor del av bearbetningen som möjligt. Eftersom viss bearbetning måste ske manuellt uppstår det trots detta ibland fel som leder till rättelser och korrigeringar. Oftast är korrigeringarna av mindre art och har liten eller ingen påverkan på de resultat som redan publicerats, men oavsett grad korrigeras samtliga uppgifter som berörs så snart som möjligt. Om korrigeringarna har haft betydande effekt på redan publicerade resultat görs läsaren också uppmärksam på detta i nästkommande rapport. Om det dessutom kan ha betydelse för tillförlitligheten finns detta beskrivet.

Det finns i dagsläget inga kända risker med bearbetningen av PTU 2023.

2.2.6 Modellantaganden

Ej relevant.

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

Ej relevant.

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

Det färdiga datasetet inklusive vikter och konstruerade variabler föreligger cirka fem veckor efter avslutad datainsamling. Publicering av resultaten sker cirka sex månader efter avslutad datainsamling.

3.2 Frekvens

Undersökningen genomförs på uppdrag av regeringen. Undersökningen genomförs vartannat år.

3.3 Punktlighet

Den 9 november publiceras resultaten från PTU 2023 publiceras i två delar:

- Huvudrapporten för PTU 2023, med resultat från samtliga frågeområden.
- En teknisk rapport för PTU 2023, med fokus på undersökningens genomförande och kvalitet.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

Resultaten från PTU 2023 presenteras på Brås webbplats den 9 november 2023. Det som då presenteras är en huvudrapport (i pdf-format) som övergripande belyser resultaten från samtliga frågeområden i undersökningen, ett tillhörande Excel-appendix där samtliga resultat redovisas i form av Excel-tabeller samt en tillhörande teknisk rapport (i pdf-format) med fokus på undersökningens genomförande och kvalitet. Samtliga resultat som Brå publicerar från undersökningen presenteras på Brås webbplats. Både huvudrapporten och den tekniska rapporten ges ut vartannat år.

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

Materialet från PTU 2023 är tillgängligt för forskning och beställning av specialanpassad statistik, från det datum då resultaten för det aktuella året publicerats. Utlämnande för forskning kan ske efter prövning hos Etikprövningsmyndigheten.

4.3 Presentation

Den årliga rapporten för Politikernas trygghetsundersökning innehåller en presentation av resultaten i tabeller och diagram, tillsammans med tolkningar och metodrelaterade kommentarer.

Pressmeddelande skickas ut i samband med att statistiken publiceras.

På statistiksidorna på Brås webbplats (www.bra.se) presenteras statistik från PTU 2023 i pdf-format.

4.4 Dokumentation

Dokumentation om PTU 2023 finns i olika typer av arbetsmaterial såsom bilagor över datainsamlingen från SCB, dokumentation av kvalitetsgranskningar och den tekniska rapporten.

5 Jämförbarhet och sam användbarhet

5.1 Jämförbarhet över tid

Den första kartläggningen av hot och våld mot förtroendevalda som Brå gjorde (PTU 2012) är att betrakta som en fullskalig pilotstudie, där metod och frågor testades. Datainsamlingen genomfördes av Brå och handlade om utsatthet under 2011. Med PTU 2012 som underlag utformades sedan webb- och postenkäterna inför PTU 2013. Från och med PTU 2013 genomförs undersökningen av SCB, och i princip samma frågeformulär har använts varje år.

Då PTU 2012 är att betrakta som en fullskalig pilotstudie görs inga jämförelser mellan den undersökningen och de undersökningar som sedan följt. Däremot görs jämförelser mellan de fem efterföljande undersökningarna PTU 2013–PTU 2021. Vid jämförelser över tid är det viktigt att ha i åtanke att varannan undersökning (PTU 2015, PTU 2019 och PTU 2023) rör händelser under valåren 2014, 2018 respektive 2022, medan PTU 2013, PTU 2017 och PTU 2021 rör de mellanliggande åren 2012, 2016 respektive 2020.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

Jämförbarheten i resultat mellan redovisningsgrupperna bedöms vara mycket god.

5.3 Sam användbarhet i övrigt

Endast ett fåtal andra nationella undersökningar av förtroendevaldas utsatthet har genomförts i Sverige. Dessa undersökningar kan dock inte jämföras med PTU eller användas för att följa utvecklingen över tid, eftersom de utgått från olika populationer, undersökningsmetoder, definitioner och referensperioder. PTU är också den enda undersökningen som genomförs regelbundet för att följa utvecklingen över tid. Nedan nämns två undersökningar som genomförts.

Ett hot mot demokratin

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) genomförde 2004 en enkätundersökning om utsatthet bland ordförande i kommunstyrelser och kommunfullmäktige, i facknämnder och i kommun- och stadsdelsnämnder. Även presidier (ordförande och vice ordförande) i styrelser och nämnder i samtliga landsting tillfrågades. Undersökningen genomfördes med hjälp av postenkäter, och referensperioden var de senaste 18 månaderna. Då insamlingsförfarandet och frågeformuläret inte är detsamma som i PTU, och referensperioden inte är densamma, är det inte lämpligt att göra jämförelser mellan resultaten i SKR:s studie och i PTU.

Jakten på makten – SOU 2006:46

Inom ramen för den statliga utredningen *Jakten på makten* genomfördes en enkätundersökning om utsatthet bland samtliga riksdagsledamöter och ett urval av ordinarie ledamöter i landets landstings- och kommunfullmäktigeförsamlingar. Undersökningen genomfördes med hjälp av postenkäter, och referensperioden omfattade fyra valperioder förutom den som pågick när undersökningen genomfördes. Då insamlingsförfarandet och frågeformuläret inte är detsamma som i PTU, och referensperioden inte är densamma, är det inte lämpligt att göra jämförelser mellan resultaten i den statliga utredningen och i PTU.

5.4 Numerisk överensstämmelse

Avrundning av procenttal innebär i vissa fall att svarsandelarna inte summerar till exakt 100 procent.

Allmänna uppgifter

A Klassificeringen Sveriges officiella statistik

Tillhör Sveriges Officiella statistik (SOS): Ja. Från och med 2019 tillhör PTU den officiella statistiken. Notera att resultaten från perioden före PTU 2019 således inte är officiell statistik.

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Vid behandling av personuppgifter gäller reglerna i EU:s dataskyddsförordning (GDPR)⁴, och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen).

Inom statistikområdet finns också särskilda regler i lagen (2001:99) om den officiella statistiken och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

C Bevarande och gallring

PTU genomförs av SCB, som ansvarar för arkivering och gallring av material som har framställts av SCB med anledning av uppdraget och som är allmänna handlingar. Enligt 19 § lagen (2001:99) om den officiella statistiken ska personuppgifter gallras när de inte längre behövs för sitt ändamål. SCB gallrar personuppgifter tre månader efter uppdragets slutförande. De fysiska postenkäterna gallras av SCB efter att skanning och kontroll av läsbarheten i digital form har gjorts. Övrigt undersökningsspecifikt material gallras 24 månader efter att datamaterialet levererats till Brå. Datamaterialet som levereras till Brå, inklusive inskannade bilder av fritextsvaren från postenkäten, bevaras och arkiveras av Brå.

D Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt lag.

E EU-reglering och internationell rapportering

Ingen EU-reglering berör PTU.

F Historik

Brottsförebyggande rådet (Brå) fick 2011 i uppdrag av regeringen att utforma en undersökning för att studera utsattheten bland förtroendevalda i Sverige. Undersökningen fick namnet Politikernas trygghetsundersökning (PTU). Därefter har Brå fått förnyat regeringsuppdrag för att upprepa undersökningen avseende år 2012, 2014, 2016, 2018, 2020 och 2022.

Den första undersökningen är att betrakta som en fullskalig pilotstudie, där metod och frågor testades. Med den undersökningen som underlag omarbetades sedan webb- och postenkäten inför PTU 2013. I och med att PTU 2012 ses som pilotstudie gör Brå inga jämförelser, av vare

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

sig metod eller resultat, mellan den och de rapporter som sedan följt.

G Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Brottsförebyggande rådet (Brå)
Kontaktinformation	Anna Frenzel
E-post	anna.frenzel@bra.se
Telefon	08-527 58 431

I denna rapport redogörs utförligt för de tekniska aspekterna av Politikernas trygghetsundersökning (PTU). I rapporten redogörs för frågeformulärets uppbyggnad, undersökningens genomförande och möjliga felkällor, liksom vad som gjorts för att minimera effekterna av eventuella felkällor.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

Box 1386/Tegnérgatan 23, SE-111 93 STOCKHOLM

Tel +46 (0) 8 527 58 400, registrator@bra.se, www.bra.se

urn:nbn:se:bra-1145